

فهرست نسخه‌های خطی موجود در ولایت بدخشان تاجیکستان

ترجمه:

قدرت بیگ ایلچی بیگ

سید انور شاه خماروف

زیر نظر:

سید علی موجانی

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست نسخه‌های خطی موجود

در ولایت بدخشان تاجیکستان

مترجمان:

قدرت بیک ایلچی بیک و سید نور شاه خماروف

زیر نظر: سید علی موجانی

ناشر: کتابخانه بزرگ آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی (ره) قم

نوبت چاپ: اول سال ۱۳۷۶ ش

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

حروفزنی: قرآن‌شیر

چاپ: بهمن - قم

شابك: ۷-۱۸-۶۱۲۱-۹۶۴-۹۶۴-۶۱۲۱-۱۸-۷ ISBN: 964-6121-18-7

اصل فهرست حاضر را شرق‌شناسان مشهور روسی به نام: پرفسور اندری برتلس، و دکتر محمدوفا بقایوف، از نسخه‌های خطی موجود در ایالت خودمختار بدخشان تاجیکستان که نزد افراد مختلف وجود داشته به زبان روسی تهیه، و در سال ۱۹۶۷ میلادی آن را در یک دفتر در مسکو به تعداد ۱۴۰۰ نسخه به چاپ رسانیده‌اند، که نسخه‌ای از آن در کتابخانه بزرگ آیت‌الله‌العظمی مرعشی نجفی (ره) موجود است. متأسفانه مشخص نیست که اکنون بر سر این نسخه‌ها چه رفته است. تنها در ۳۰ سال قبل از تعدادی از آنها میکروفیلیم تهیه شده و در انستیتو آثار خطی تاجیکستان در شهر دوشنبه قرار داده شده، که مقداری از آنها به سرقت رفته و باقیمانده هم از کیفیت مطلوب برخوردار نیستند. سرانجام آقایان قدرت‌بیگ ایلچی‌بیگ و سید انور شاه خماروف همان متن روسی را به فارسی برگردانیده و به صورت این مجموعه فراهم آورده‌اند.

این جانب در یکی از سفرهای خود که بنا بر دعوت رسمی مرکز شرق شناسی ابوریحان بیرونی به ازبکستان رفته بودم، چاپ این مجموعه که بیشتر آثار اسماعیلیه را در بر می گیرد، از سوی برادر عزیزم آقای سید علی موجانی پیشنهاد گردید. پس از بررسی، با استقبال از این خواسته، که خود آشنایی با بخشی از نسخه های خطی آن دیار است، چاپ آن را از سوی واحد انتشارات کتابخانه بزرگ حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی (ره) در قم بر عهده گرفتم، و بحمد الله هم اکنون آماده و در اختیار علاقه مندان قرار می گیرد. این کتابخانه از هر فرصت ممکن در جهت اشاعه فرهنگ اسلامی و آشنایی بیشتر اندیشمندان با ذخائر خطی اسلامی، سود جسته و به یاری خداوند بزرگ انتشار تعدادی دیگر از فهرست نسخه های خطی موجود در آن منطقه را در دستور کار قرار داده است. امید است این اقدام مفید، مورد استفاده علاقه مندان قرار گیرد. والسلام.

سید محمود مرعشی نجفی

متولی و رئیس کتابخانه

قم - بهمن ماه ۱۳۷۶

بسم الله الرحمن الرحيم

از مترجمان

هدف اصلی از ترجمه این فهرست آشنا نمودن اهل علم و ادب فارسی‌زبانان جهان با ادبیات دینی ادبی، فلسفی و تاریخی سرزمین کوهستان بدخشان بوده که شاید به توفیق خداوند مصدر استفاده در پژوهش علم، ادب و فرهنگی پهناور مردم ایرانی نژاد برای محققین نکته‌سنج قرار گیرد.

خدمات ارزنده‌ای که شادروانان پروفسور آقای اندری برتلس و دکتر محمد وفا بقایوف در جمع‌آوری و تهیه این فهرست به زبان روسی از خود به جا گذاشته‌اند در کنار توصیه و تشویق کوشنده محترم ما را وادار نمود که آن را به فارسی ترجمه و در دسترس خوانندگان عزیز گردانیم.

قابل یادآوری است که ابتکار بسیج گروه اعزامی
جهت جمع‌آوری دستخط‌های خطی از مرحوم باباجان
غفوروف - رئیس انستیتوی خاورشناسی آکادمی علوم
اتحاد شوروی و مرحوم اکادمیسین عبدالغنی میرزایف
رئیس انستیتوی خاورشناسی آکادمی علوم تاجیکستان
بوده برای گروه اعزامی همه‌گونه شرایط مهیا نموده
بودند و نسل‌های بعدی آنها را همیشه به نیکی یاد
خواهند نمود. روانشان شاد باد.

در خاتمه از همکاری و تشویق ترجمه به فارسی
جهت نشر این فهرست و راهنمائی‌های خیلی مفید
و صادقانه آقای سید علی موجانی ابراز تشکر می‌نمایم
و از ایزد متعال توفیق هرچه بیشتر دوستان و برادران
خیرخواه کشور ایران بزرگ را مسئلت می‌داریم.

قدرت بیک ایلچی بیک

سید انورشاه خماروف

مقدمه

در طول تاریخ منطقه کوهستان بدخشان مثل سایر مناطق تاجیکستان از علوم و فرهنگ اسلامی به خصوص فرهنگ و تمدن ایران برخوردار بوده که در نتیجه بین مردم این سرزمین دورافتاده هم شاعران و نویسندگان و علمای دینی رشد یافته که هم اکنون باعث افتخار همه فارسی‌زبانان از جمله تاجیکان می‌باشد.

ادبیات قبل از انقلاب بدخشان از دیرزمان توجه محققین را بخود جلب نموده و این است که تعداد کمی از ادبیات را عالمان روسی در اوایل قرن ۲۰ م جمع‌آوری نمودند. سال ۱۹۱۲ م زبان‌دان معروف ی. ی. زروبین هنگام سفر خود به شغنان بدخشان موفق شد تعداد یازده نامگوی دستخط‌ها را به دست آورد که بعداً همه آنها را به موزه آسیایی تقدیم نمود. چندی بعد ۹ دستخط دیگر را در سال ۱۹۱۸ م پروفیسور ا. ا. سیمیونوف پیدا نموده به آنها اضافه نمود.

از سال ۱۹۱۸ تا ۱۹۶۴ به مجموع کلکسیون موزه آسیایی (بعداً

انستیتوی خلق‌های آسیایی آکادمی علوم اتحاد شوروی) تعداد ۱۸ نامگوی دست‌نویس‌ها که در پامیر بدخشان به دست آمده بود، اضافه گردید.

اکثر این دست‌نویس‌ها (مثل شماره ۱ - ۱۸۴ کلکسیون ی. ی. زروبین و شماره ۴۵۲۴ - ۱۲ منبع اصلی چاپ انتقادی بعضی از کتاب‌های نشر شده در خارج کشور گردیدند).

شرق‌شناس دیگر، و. ی. ایوانوف طوری که یادآور می‌شود بعضی از نسخه‌های خطی را از راه‌های مختلف در بدخشان افغانستان و مناطق همجوار آن (چترال، سرقول، هنزه، کنجوت و غیره) بدست آورده است. او در رساله خود بنام «راهنمای ادبیات اسماعیلیه» بخش مخصوص را به نام «مکتب بدخشانی ناصر خسرو» ذکر کرده است. در بخش بعدی «مکتب الموت» او درباره ۹۶ اثر که دست‌نویس‌های آنها را دریافت نموده است اطلاع می‌دهد.

در این ردیف آقای ایوانوف کلکسیون ی. ی. زروبین و ا. ا. سیمینوف را نیز شامل نموده است.

طوری‌که پیش‌بینی شده است کلکسیون موجوده در موزه آسیایی نه تنها همه دست‌نویس‌های بدخشان را دربرنگرفته است بلکه تعداد خیلی زیادی هم هنوز در دست مردم بدخشان باقی مانده است لذا انستیتوی خلق‌های آسیای آکادمی علوم اتحاد شوروی و انستیتوی خاورشناسی آکادمی علوم تاجیکستان در سال ۱۹۵۹ گروه علمی جهت جمع‌آوری و عکس‌برداری کتب و نسخ خطی به بدخشان اعزام نمودند. گروه اعزامی را از سال ۱۹۵۹ الی ۱۹۶۰ پروفسور ا. ی.

برتلس - اسلام شناس معروف شوروی و از سال ۱۹۶۱-۱۹۶۳ دکتر محمد وفا بقایوف - کارمند انستیتوی خاورشناسی آکادمی علوم تاجیکستان رهبری نمودند.

بدین طریق در طول پنج سال گروه اعزامی بیشتر از ۱۸۰ عدد دست نویس های مختلف به دست آورده و همه را عکس برداری نموده که در بین آنها بیشتر از ۳۰ اثر خیلی نادر موجود است (بطور مثال کتاب «اصول آداب»، «ام الخطاب»، «سلک گهردیر» و غیره) در قطار دیگر کتاب های معروف ولی از روی تاریخ کتابت قدیم تر نیز موجود می باشند («وجه دین» ناصر خسرو، «ام الکتاب» و دست نویس کامل «پندیات جوانمردی» قرن ۱۵ م).

فهرست حاضر که اینک به نشر می رسد از روی الفبای عربی تنظیم شده و ان شاء الله به دسترس خوانندگان محترم پیشکش می گردد.

کلکسیون موجوده از روی موضوع می توان به چند بخش قسمت نمود:

بخش بزرگتر و دارای اهمیت علمی قسمت ادبیات و کتب اسماعیلی می باشد که ساکنان بدخشان اکثراً پیرو این مذهب از اسلام می باشند. طوریکه معلوم است در ممالک خاور میانه قرون وسطی اکثر متفکران و روشنفکران مستقیم یا غیر مستقیم به کیش اسماعیلیه ارتباط داشتند. رابطه «اخوان الصفا»، ابوعلی سینا و حکیم ناصر خسرو بلخی اسماعیلی مذهب، نصیرالدین طوسی و دیگر متفکرین نامی شرق و افکار اجتماعی دینی و سیاسی آن دوره برای همگان واضح و روشن است. دست نویس های جمع آوری شده این کلکسیون امکان آشنایی با

گسترش مذهب اسماعیلیه از قرن ۷ م (۱۶ هـ) تا زمان حاضر را می‌دهد و اضافه بر این در میان آنها اثرهای تاکنون نامعلوم موجودند که می‌توان از روی آنها درباره عقاید اسماعیلیه در بدخشان بحث نمود. (برای مثال درباره فرقه اسماعیلی محمد شاهی هند «چراغ‌نامه» و غیره).

قدیمی‌ترین این دستخطها استخراج مطالب از کتاب «اخوان الصفا» بوده و جدیدترینش اشعار شعرای بدخشان قرون ۱۸-۱۹ م مثل نظم، محمود، غیائی، فارغی می‌باشد. در برابر این قسمت زیاد، ادبیات اخلاقی، اجتماعی، و عقیدتی را شامل می‌باشد. در این بخش کتاب معروف «ظفرنامه» که به قول حاجی خلیفه اصل آن را ابوعلی ابن سینا از زبان پهلوی برای نوح ابن منصور سامانی ترجمه کرده است و «پندنامه» شیخ عطار و «صد نصیحت» لقمان حکیم موجود می‌باشد.

در ردیف کتاب خاص شیعی ادبیات تصوفی نیز قابل ذکر است که اکثر اسماعیلیان بدخشان به آنها به نظر احترام می‌نگرند («زبدة الحقایق» و «کشف الحقایق» عزیزالدین نسفی. قرن ۱۳ م و غیره). باید متذکر شد که تحقیق دقیق و عمیق این اثرها تناسب بین اسماعیلیه و تصوف را روشن خواهند نمود.

در برابر کتب اهل تصوف بعضی قصه و حکایه‌های مردمی نیز موجودند («قصه چهلتنان»، «جنگنامه امیر سیستان»، «داستان دختر شیخ منصور حلاج» و غیره) در ردیف این حکایه و قصه‌ها، شرح حال جعلی حکیم ناصر خسرو بلخی «در ندامت روز قیامت»

و «هفت باب» حسن صباح جای گرفته‌اند.

بخش مخصوص این کلکسیون را نظم شعرای فعلی بدخشان در برگرفته است، واضح است که سنت شعرگوی از زمان حکیم ناصر خسرو که در آن هنگام از تعقیب جهالت به این منطقه دست نارس پناهنده شده و اکثر آثار خود را در اینجا تألیف کرده است، شروع شده تا به امروز ادامه دارد.

گروه اعزامی اشعار شعرا قرون ۱۸ - ۲۰ م در بدخشان را نیز جمع‌آوری کرده ولی دایره ادبی بدخشان بطور باید و شاید تحلیل دقیق نشده است. شاید بعد از بررسی صحیح در تاریخ ادبیات فارسی زبانان باز یک صحیفه جدید و درخشان باز شود.

در این بخش آثار ادبی و تصوفی شاعر و صوفی معروف بدخشان مبارک واخانی (متوفی ۱۹۰۵ م) مقام بارز را داراست. اثرهای او «ترجمة البیان»، تفسیر آیات کلام در حقیقت مجادله «ابلیس و آدم»، «تفسیر کلام» و غیره که در مجموع زیاده ۴۰ هزار بیت است نمونه خیلی روشن توسعه دایره ادبی این دیار می‌باشد. او هم شاعر و هم نقاش و موسیقی‌دان و ستاره‌شناس هنوز در قریه یمگ (ناحیه اشکاشم) رصدخانه و ربابی که خودش ساخته است موجود می‌باشد. در این کلکسیون شعرای محلی به تعداد هفت نفر معرفی شده‌اند (شاه فطور محبت شاه‌زاده (متوفی ۱۹۵۹) ملا تیمی، شمشیر بیگ و دیگران.

از مطالعه نسخه‌های جمع‌آوری شده برمی‌آید که مردم بدخشان به شعرای کلاسیک فارسی و تاجیک مثل حافظ شیرازی، سعدی

شیرازی، ناصر خسرو، شیخ عطار، مولانای روم، بیدل بابافغانی، احمد جای، شیخ محمود شبستری و دیگران احترام زیاد قایلند و آنها را مطالعه می‌کند و در مراسم‌های مختلف اشعارشان با دف و رباب به شیوه خاص می‌خوانند.

بخش تاریخی این کلکسیون از ۳ کتب نادر یکی «تاریخ بدخشان» شاه فطور محبت شاهزاده و قربان محمدزاده آخوند سلیمان، دیگری «قیدهای تاریخی» قربان شاه ظهور بیکزاده و یکی دیگر هم «مثنوی تاریخی» درباره ۸ نفر شاعران دوره آخر شغنان عبارت است.

بطور خلاصه کلکسیون دارای اهمیت علمی خیلی زیاد بوده و باید گفت که باعث خوشحالی است که این دستخطها در جای پیدا شده‌اند که مردم آن اگر چندی از مراکز فرهنگی و علمی دورمانده‌اند هم ولی علم دوستی و ارج گذاری به فرهنگ و تمدن اسلامی و ایرانی را از دست نداده‌اند.

این نمایانگر مهر و محبت این مردم به تمدن ایران زمین و دلچسبی به دین مقدس اسلام بوده که توانستند میراث نیاکان خود را محفوظ نگاه داشته در هر دور و زمان به آن اضافه نمایند.

نشر این فهرست قدم اولی است در آشنایی با نسخه‌های خطی که در ولایت خودمختار بدخشان به دست آمده است و امید از خداوند که در آینده آثار دیگر نظم و نشر بدخشانیان در دسترس خوانندگان عزیز قرار گیرد.

سخنی چند راجع به گروه اعزامیه علمی وفهرست حاضر

در دوام پنج سال فعالیت (۱۹۶۳ - ۱۹۵۹)، (س ۱۳۸۲ - ۱۳۷۸) گروه اعزامیه علمی از یک چند نواحی ولایت مختار کوهستان بدخشان جمهوری تاجیکستان از جمله ناحیه‌های شغنان اشکاشم داشت قلعه، روشن و محل‌های دوردست به مثل خوف بادجرو برتنگ دیدن نمود. مقصد گروه اعزامی هرچه بیشتر جمع‌آوری نمودن نسخ خطی و آثار گرانبهای خطی بود که خود بیانگر رشد و انکشاف حیات فرهنگی مردمان بدخشان می‌باشد.

اعضایان گروه اعزامی عمدتاً از مردمان محلی خواهش می‌نمودند که برای آشنا شدن به «کتاب‌های کهنه» که در خانه‌ها نگهداری می‌شدند اجازه دهند و گروه اعزامیه علمی نسخ باارزش و بهترین را از این کتاب‌ها منتخب نموده با اجازه صاحب کتاب آن را عکس برداری کنند و بعد از مطالعه و معین کردن آن از نقطه نظر علمی، کتاب‌شناسی،

و متن‌شناسی بعداً آن را به عکس‌بردار گروه به سخفوف. ن می‌گذشت و پس از میکروفیلم کردن آن از نو باز به نسخه اصل مقایسه می‌شد و جایی که اصلاح طلب باشد اصلاح می‌شد و ثانیاً دست‌نویس به صاحبش برگردانده می‌شد و من بعد از روی این میکروفیلم‌ها فتوکپی می‌شد و متن‌های آن نسخ خطی برای نگهداری به خزینه فرهنگستان تحویل می‌شوند فقدان متن اصلی به امکان استفاده مستقیم از نسخ‌ها تأثیری منفی نمی‌رساند زیرا موجودیت میکروفیلم و توصیف کتاب‌شناسی خود نسخه خطی که از طرف متخصصین ورزیده انجام داده شده است امکانیت می‌دهند که تمام مشخصاتی را که برای تحقیق همه طرفه نسخه و شناختن آن لازم است در اختیار ما گذارند.

عمده‌ترین مسائلی که در نزد ما مورد توجه بود نگهداری خود این کلکسیون است. با در نظر داشتن مهلت حفاظت فتوگرافی و خیلی کم بودن آن در نسبت به نسخه خطی در روی کاغذ شرقی ثبت شده شعبه شرق‌شناسی و آثار خطی فرهنگستان علوم تاجیکستان تصمیم گرفته است که در کمترین اوقات متون پرقیمت‌ترین نسخه‌های خطی این کلکسیون را به دست چاپ دهد.

در امتداد ۵ سال فعالیت خود گروه اعزامی زیاده از ۱۱۷ نسخ خطی و چاپ سنگی نادر را که در آنها زیاده از ۳۰۰ آثار ذیقیمت مجلد شده بودند، به دست آورد. توصیف ۲۹ عدد از آنها به اسباب مختلف به این فهرست شامل نگردید.

اصلاً این نسخه‌هایی بودند که ارزش کم داشتند و یا نسخ بهتر آنها

بعدتر به دست آمد مثلاً دیوان اشعار میرزا عباد شدزی که نسخه خیلی خوب آن در سال آخر کار گروه اعزامیه علمی به دست آمد این چنین بعضی نسخه های دوم و سوم درجه تکراری شامل این فهرست نشدند.

فهرست مذکور توصیف ۱۸۶ (186) آثار خطی شامل ۲۵۳ توصیف از جمله ۶۷ آثار تکراراً آمده دخل نموده، دربرمی گیرد.

در نتیجه گردآوری مرتب و مداوم آثار خطی با ارزش در کلکسیون مذکور آثار قرون مختلف داخل گردیده اند که در اساس محتوی و مندرجه آنها می توان مسیر رشد انکشاف ادبیات و افکار فلاسفه را در بدخشان مراقبت و تحقیق نمود مثلاً چنین به نظر می رسد که شاعر و آموزگار مردمی شاه فطور محبت شاهزاده که سال های آخر عمرش را صرف کتابت نمودن آثار بزرگان دایره های فارسی زبان نموده است احتمالاً بطور آگاهانه در یک نسخه خطی (جلد) اقتباسات از دایرة المعارف قرن ده میلادی رساله «اخوان الصفا» در موضوع «آفاق و انفس» و بعد آن «روشنایی نامه» ناصر خسرو (قرن یازده م) و نهایت اثر قدیمه منثور «آفاق نامه» که اصلاً در اساس رساله های ناصر خسرو انشا شده اند و بعداً «آفاق نامه» هایی که از طرف مؤلفان محلی تصنیف شده اند، جای داده است.

محتویات «مرآت المحققین» که تعلق به عصر XIII است و مؤلف آن نصیرالدین طوسی گمان شده است در دیوان نظم عصر XVIII نظامی بدخشی انعکاس خود را یافته است.

تأثیر افکار فلسفی سنایی و عطار را در ایجادیات شاعر مشهور بدخشانی مبارک و خانی مشاهده می نماییم و فقط مشخصات

فرهنگی خاص بدخشان امکانیت داده است که چنین رساله به مانند «در باب چهل تنان» سرچشمه داستان «چهل دنیا» مبارک و خانی و رساله‌هایی چون «آفاق‌نامه» و «ام‌الخطاب» اساس و منبع مثنوی مبارک و خانی «قطرت البحر» است خیلی زیاد به نظر رسد.

تحقیقات من بعد از این گروه بیانگر آن است که در آینده از این هم مشخصات عمده تر رشد و انکشاف ادبیات فارسی زبان بدخشان راجع به آن کمتر اطلاع در دست بود کشف و رابطه آن به ادبیات عالم شمول فارسی و همسایه‌های دور و نزدیک آن معین خواهد گردید.

خصوصیات خاص نسخ خطی بدخشانی بعضی مشکلات جدی را هنگام توصیف آنها به بار می‌آورد.

اگر کاتب و یا سپارش‌گر (سفارشگر) کتابت در جای دیگر، مثلاً در بخارا هر دو در اساس رسم و رسوم و سنت موجوده می‌دانستند که مثنوی کتابت شونده را جامی یا ناظم هروی نوشته است کاتب نام آن را در عنوان کتاب ذکر می‌نمود و سفارش‌گر همچون دوستدار ادبیات از خواندن آن لذت می‌برد ولی از بودن یا نبودن عنوان آن باکی ندارد اما در بدخشان اغلب خطاطان حرفه‌ای نمی‌باشند و فقط برای برآوردن احتیاجات خود کتابت نموده به آن اکتفا می‌نمودند که در اول کتاب اشاره‌ی زیر عنوان «هفت باب»، «شش فصل»، «دوازده فصل» نمایند زیرا با متن آن آشنایی داشتند و از خطبه محتوی و عنوان اصلی آن را دریافت می‌نمودند. علاوه بر این کاتبان بدخشانی به جمع‌آوری اقتباسات از رسایل و کتب گوناگون اکتفا نموده متن اصلی آن را کتابت نمی‌کردند مثلاً از این یا آن اثر فقط

نسب‌نامه امام یا شجره ناصرخسرو را با یک یا یک چند باب برایشان مقبول می‌بود را رونویس نموده به قسمت‌ها و فصل‌های دیگر دخل نمی‌نمودند کتابت چنین مجموعه‌ها از جهت زمان خیلی طول می‌کشید و سنه کتابت نه در آخر هر یک اثر بلکه بعد به آخر رسیدن آن گذاشته می‌شد با در نظر داشت همه این موارد در وقت ترتیب دادن فهرست لازم آمد که تمام نام‌های اصلی و احتمالی این یا آن اثر را معین نموده در یک فهرست الفبایی جای دهیم برای معین نموده سنوات انشا و کتابت نسخی که چنین مشخصات نداشتند بواسطه مقایسه به دیگر نسخ، با استفاده از واسطه‌های تکنیکی و کتاب‌شناسی نیز کوشش برقرار نمودن سندها به عمل آمد.

برای معین نمودن مؤلفان و عنوان آثار خطی که از بدخشان دریافت شده بود از فهرست کالکسیون که ی. ی. زروبین، ا. ا. سمیانوف و و. ایوانوف مرتب کرده بودند استفاده شد و هم چنین از فهرست نسخ خطی فارسی - تاجیکی انستیتوی خلق‌های آسیا فهرست نسخ خطی فرهنگستان علوم ازبکستان و دیگر مأخذ معتبر علمی کتاب‌شناسی استفاده کرده شد. قریب اکثر نسخ خطی بدخشان که به علم دین و فلسفه دایر هستند اصلاً در قرن XIII و اوایل XX کتابت شده‌اند.

از این رو تهیه نمودن متون انتقادی از روی چنین نسخی کاری است بسیار دشوار مثلاً برای چاپ انتقادی متن کتاب «ام الکتاب» که در عصر ده میلادی تألیف شده است لازم آمد که از چهار نسخ عصر XIII و اوایل عصر XX استفاده کرده شود متن علمی وجه‌الدین که در قرن XI میلادی تألیف شده است در اساس نسخ کتابت ۱۹۰۶ م تهیه گردید.

رساله شش فصل (XI م) در اساس نسخه سال ۱۸۷۸ میلادی «تصورات» (XIV) در اساس نسخ‌های ۱۹۲۴-۱۹۲۵ میلادی پندیات «جوان‌مردی» در اساس نسخه ۱۹۳۵ م تهیه گردید از آثار مذهبی که سنوات آنها دقیق معلوم است «خوان الاخوان» قرن (۷ م) که در سال (۱۴۵۸ م) در موزه بریتانیا محفوظ است و نسخ وجه‌الدین که سال (۱۵۳۳ م) کتاب شده‌اند می‌باشند چنان‌که سرچشمه‌های تاریخی شهادت می‌دهند و این چنین معلومات‌هایی که از بدخشان توسط گروه اعزامی بدست آمده مندرج فهرست مذکور شده‌اند معلوم می‌گردد که مردمان بدخشان مجبور بودند با نظر داشت شرایط طبیعی محلی زیست و وضعیت پرماجرایی سیاسی و اجتماعی دائماً در فکر حفاظت و نگهداری کتب مذهبی و فرهنگی خویش باشند. آنها مجبور بودند که زیر فشار تعقیبات مذهبی به دره‌های تنگ و تاریک پناه برده ادبیات مذهبی و فرهنگی‌شان از نوکتابت و احیا نمایند. باید تذکر داد که در اکثر اوقات از کاغذ پست صفت استفاده به عمل می‌آمد. کاتبان که غیر حرفه‌یی بودند سواد ایشان نیز چندان بلند نبود. همه این به صفت کتابت بی‌تأثیر نمی‌ماند از طرف دیگر از کتب مذهبی قریب همه روزه استفاده به عمل می‌آمد و این رو عمر نسخ خطی آنها چندان دراز نبود. به همین سبب نسخی که در این فهرست گرد آورده شده‌اند اکثراً متعلق به قرون XIX و اوایل بیست بوده تعداد خیلی کم نسخ قرون XVI و XVIII م به چشم می‌خورند از جهت املای زبان فارسی نیز نسبت به همه نسخ بی‌نقص می‌باشند.

اندره برتلس / محمد وفا بقایوف

1959/14 a

۱

ارشاد السالکین - [Irshāda - s - sálikin]

مؤلف آن معلوم نیست ولی به ناصر خسرو نسبت داده می شود.
رساله تصوف اسماعیلی که به نشر شده ولی در داخل آن ابیات
مختلف از شعرای نامعلوم و آیات از قرآن کریم موجود است.
مضمون رساله درباره به راه سالک رفتن و شرایط راه سالک
می باشد و رساله با خط ساده نستعلیق متوسط و در بسیار جاها
اصلاح شده تحریر گردیده است.
تعداد اوراق آن ۳۶ (سی و شش) ورق بوده که در مجموع هفتاد
و دو صفحه را تشکیل می دهد.
رجوع شود به کتالوژی و. ایوانف شماره ۱۷ صفحه های ۳۷۳ -
۳۷۴ و شماره ۶۰۶.
ایوانف در مورد آنکه رساله به ناصر خسرو منسوب می باشد در
شک و تردید می باشد زبان آن را جدید می شمارد. کاتب و محل
کتابت آن با تاریخ کتابت نامعلوم است.

ایضاً

1959/17 b

۲

خط نستعلیق دقیق و خوب. کاتب نامعلوم می باشد.
تاریخ کتابت ۱۳۳۸ هجری (1920 - 1919) میلادی.
مجموع اوراق ۴۴ صفحه ورق بوده و ۸۸ صفحه را تشکیل می دهد.

1963/12 e

۳

ارشاد الطالبین فی ذکر ائمة الاسماعیلی

Irshāda -t- talebin fi Zikr -e aimat -ul- ismāiliya

مؤلف احتمالاً محب علی قذری (عصر ۱۶).
موضوع رساله مذکور در مورد تعلیمات اسماعیلیه راجع به امامت
و ضرورت موجودیت امام می باشد. رساله سلسله مراتب اسماعیلی
از امام علی (ع) الی امامان دوران الموت و حتی الی دوران انشعاب
محمد شاهی و قائم شاهی (شعبه دوم آغاخانیه ها) اطلاع می دهد.
مؤلف جانب دار شاخه دوم محمد شاهی بوده و امامان را اولادان
رضی الدین علامه پدر شاطاهر دکانی (دکنی) می شمارد.
رساله از جمله کتب مجهول الهویه فرقه اسماعیلیه محمد شاهی
می باشد.

رجوع شود به و. ایوانف.

A forgotten branch of the Ismailisi - JRAS, 1938, pp

57 - 59.

شاید رساله در اساس مجموع کتبی که و. ایوانف در بدخشان دریافت کرده بود نوشته شده باشد.

خط نستعلیق خوب. تاریخ کتابت تخمیناً در سال‌های ۱۳۲۷ هجری (۱۹۰۹) و محل کتابت و کاتب آن معلوم نیست. رساله متشکل از ۱۴ ورق و ۲۸ صفحه می‌باشد. رجوع شود به کتالوژی و. ایوانف ۶۳ شماره ۷۷۱.

۴

1961/25

اشعار ابران - Asháre Ibrán

مؤلف ابران یا ابرانی بوده یکی از شعرای بدخشان که درباره‌اش تاکنون اطلاعی در دست نیست. بصورت تقریبی در بین قرون ۱۹ - ۱۸ میلادی بسر برده است.

این مجموع عبارت شکوه از زندگی و حیات شاعر می‌باشد. از مضامین و محتوای اشعار چنین برمی‌آید که زادگاه شاعر شغنان بوده ولی او دور از خانه و کاشانه در افغانستان بسر برده است. خطی که مجموعه بدان تحریر گردیده نستعلیق متوسط بوده و مجموعه دارای نواقص می‌باشد یعنی بدون اوراق اول و آخر می‌باشد.

تاریخ کتابت: عصر ۱۹ میلادی بوده و دارای ۸ ورق و ۱۶ صفحه می‌باشد.

ولی محل کتابت آن معلوم نیست.

۵

1962/2 e

اشعار غریبی - Asháre -e garibi

مؤلف غریبی زاده بلخ بوده و در قرن ۱۹ میلادی زندگی نموده است. اشعار غریبی از مضامین مختلف بوده و شامل یک مثنوی که در مورد وفات پسرش سروده شده می‌باشد. اوراق اشعار غریبی بصورت درست تدوین و صفحه‌بندی شده‌اند و در مجموع دارای مضامین مذهبی می‌باشند. در بعضی موارد اشعار شاعر دیگری تحت تخلص میرزا (شاید میرزا عباد شزدی) می‌باشد. کاتب و محل کتابت اشعار غریبی معلوم نیست. خط نستعلیق خوب، کاغذ اروپایی. ۱۷ ورق. (۵۸ ب - ۷۴ الف).

۶

ب 1959/2

اصول آداب

مؤلف: نامعلوم، به ناصر خسرو منسوب است. موضوع: دینی. رساله اسماعیلی درباره شناختن امام وقت و سلسله مراتب اسماعیلیه حجت، داعی، مأذون، مستجیب، و....

رساله از ۸ مسأله، توحید، تولا، تبرا، وغیره. متن کامل است. تاریخ کتابت: ۲۲ محرم ۱۳۲۰ / ۱۸ مارس ۱۹۰۶ م. ۳۴ ورق. (۲۸۴ - ۳۱۸).

۷

آفاق نامه

مؤلف تخمیناً ناصر خسرو.

موضوع: رساله اسماعیلی دربارهٔ تناسب آفاق و انفس. مضمون اثر با اصول آداب، ام الخطاب، رساله اخوان الصفا و مرآت المحققین شباهت دارد.

خط نستعلیق تندنویس، کاغذ خاکستری شرقی.

۹ ورق. (۱۳۵ - ۱۴۳)

کاتب و تاریخ کتابت معلوم نیست.

۸

ی 1959/12

ایضاً

نستعلیق متوسط، کاغذ: اروپایی آبی.

کاتب شاه فطور محبت شاهزاده.

تاریخ کتابت معلوم نیست.

۳ ورق. (۷۰ الف - ۷۲ ب)

۹

و 1959/10

ایضاً

نستعلیق رقیق. کاغذ جدید التحریر.

تاریخ کتابت ۱۳۷۰ هـ / ۵۱ - ۱۹۵۰ م

۱۰ ورق. (۸ ب - ۱۷ الف)

ب 1959/29

۱۰

ایضاً

یادداشت: در این نسخه کتاب بنام «رساله حضرت شاه ناصر» یاد شده و قبل از متن اصلی چند بیت از احمد جامی و مولانا جلال‌الدین رومی آمده است. خط نستعلیق بد.

تاریخ کتابت ۱۲۱۹ هـ / ۱۸۰۵ - ۱۸۰۴ م

۸ ورق (۲۶۲ - ۲۶۷)

کاتب معلوم نیست.

گ 1960/14

۱۱

آفاق‌نامه (باب در بیان آفاق و انفس)

مؤلف: معلوم نیست.

رساله خود در موضوع تناسب عالم کبیر و عالم کوچک در این نسخه نام رساله «باب در بیان آفاق و انفس» یاد شده است. خط نستعلیق بد.

کاغذ: شرقی.

۳ ورق (۵۶ - ۶۱).

کاتب و تاریخ کتابت معلوم نیست.

۱۲

1959/27 G

آفاق نامه محمود

مؤلف: در بیت پنجم نام خود را محمود نامیده است. شاید از شعرای محلی بدخشان باشد.

نسخه شامل دو قصیده می باشد.

در قصیده اول درمورد تأثیر سیاره به رشد انسان و قصیده دوم درباره تناسب مایعات بدن انسان به فصول سال.

خط: نستعلیق تندنویس خوب با علایم شکسته.

کاغذ: شرقی خاکستری.

۵ ورق: (۱۱ - ۱۵)

۱۳

ب 1959/16

آفاق نامه (مثنوی)

مؤلف: معلوم نیست.

موضوع: مثنوی خرد درباره آفاق و انفس با مطلع آنچه در آفاق بودای پسر...

خط: نستعلیق خوانا.

کاغذ: شرقی.

کاتب: یادبیک. تاریخ: ۱۳۲۵ هـ (۱۹۰۷)

۴ ورق. (۵۲ - ۵۵)

گ 1959/27

۱۴

آفاق و انفس (مثنوی)

مؤلف: معلوم نیست (شاید مؤلف محلی باشد)
موضوع: فلسفی. درباره آفاق و انفس، خاتمه مثنوی راجع به رمز
حروفات عربی و اجسام اقسام.
با مطلع:

آنچه در آفاق بود ای جوان هست در انفس چو بینی عیان
خط: نستعلیق تندنویس خوب با علایم شکسته.
کاغذ: شرقی.

تاریخ کتابت معلوم نیست.

۴ ورق (۱۵ - ۱۸)

ک 1959/25

۱۵

ایضاً

خط: نستعلیق.

کاغذ: شرقی.

۳ ورق (۷۳ الف - ۷۵ الف)

الف 1959/25

۱۶

الف‌نامه

منسوب به ناصر خسرو.

قصیده در مدح حضرت علی (ع) عبارت از ۱۹ بیت.

خط: نستعلیق.

کاغذ: شرقی.

۲ ورق (۳ ب - ۴ الف) ۳ ورق اول با اشعار روی از دیوان شمس

تبریزی.

کاتب و تاریخ کتابت معلوم نیست.

1960/8

۱۷

ام الخطاب

مؤلف: معلوم نیست ولی به ناصر خسرو منسوب کرده‌اند.

موضوع: فلسفی. دربارهٔ انسان و اعضای بدن و رشد آنها.

کتاب از ۱۲ فصل یا باب عبارت است.

در کتاب از خاقانی، نجم‌الدین رازی، عبدالله انصاری، شیخ

ابوسعید، شیخ عطار نقل قول شده است.

خط: نستعلیق عادی.

کاغذ: شرقی خاکستری.

تاریخ کتابت ۱۳۱۵ هـ / ۱۸۹۸ م.

کاتب محرم‌بیک ولد شاه مستان.

جای کتابت: قاضی ده.

۶۹ ورق

۱۸

1959/20

ام الكتاب - Umm -ul- Kitáb

مؤلف: معلوم نیست، ولی بطوریکه از مقدمه کتاب برمی آید محتوای آن عموماً گفته‌های امام محمدباقر (ع) می باشد یعنی سؤال و پاسخ او به معلمش.

موضوع: پیدایش آدم و عالم، رانده شدن ابلیس از بهشت و طبقات بهشت و دوزخ می باشد.

برای اطلاع بیشتر درمورد مضامین کتاب مذکور به تحقیقات و ایوانف و ا. ا. سیمیانوف مراجعه شود. مجموعه کامل بوده و خوانا تحریر شده است.

خط: نستعلیق درست و خوانا بوده.

کاتب: یاریک ابن ابراهیم.

تاریخ کتابت سال ۱۳۰۸ هجری (1891 - 1890) می باشد.

کتاب شامل ۱۶۸ ورق حاوی ۳۳۶ صفحه می باشد.

رجوع شود به و. ایوانف ۱۷ - ۳۶۲ - ۳۶۵ بسیمیانف ۲۱۷۳ -

۲۱۷۷

متن چاپی

Ummul - Kitab, ed. by W. Ivanow, "Der Islam" 1963,

Bd XXIII

به تحقیقات و. ایوانف.

W. Ivanow. Notes suri. ummul - Kitab - "Revue des

Etudes Islamiques 1932, Cahier iv pp. 419 - 481.

Ummul - Kitab, Introduzione, traduzione e note di
pio ترجمه

Filipani - Ronconi, Napoli. 1966.

1960/65

۱۹

Anvár -ol- hikmát - انوار الحکمة

مؤلف: مجهول. ولی رساله با این عنوان به ابوحمید محمد غزالی
و همچنین مولانا یوسف قره باغی نسبت داده می شود.
رساله نه چندان کلان تصوفی که متشکل از گفتار شیوخ (بدون ذکر
اسامی) در مورد رحمت خداوندی و صفاتی که برای صوفیان
پیدا شده می شود.

خط: نستعلیق با حروف شکسته.

تاریخ کتابت: تقریباً ۱۱۶۸ هجری (۵۵ - ۱۷۵۴) می باشد.

کاتب آن معلوم نمی باشد.

مجموع اوراق ۱۱ و ۲۲ صفحه.

1959/235

۲۰

Anis -ul- átshiqin - انیس العاشقین

مؤلف: قاسم انوار (۱۳۴۲ - ۱۳۵۶ و یا ۱۴۳۴)

رساله یک مجموعه تصوفی بوده و در مورد پیدایش انسان به نثر

نوشته شده و دارای ابیات و اشعار در رابطه به مضامین آورده شده می‌باشد.

متن آن کامل می‌باشد.

خط: نستعلیق ناخوانا.

کاتب: سید عرب‌شاه ابن سید شاه عباس.

تاریخ کتابت ۱۲ شوال ۱۳۴۸ هجری قمری روز جمعه (۴ مارس

۱۸۳۳)

شاید این تاریخ کتابت همان نسخه قدیمی (اولی) می‌باشد.

تعداد اوراق ۳۴ شامل ۶۸ صفحه.

1959/21 e

۲۱

باب در بیان پند و نصیحت -

Báb dar baian -e pando - nasihat

مؤلف: مجهول.

رساله نه چندان بزرگ تصوفی با مضامین پند و نصیحت در

مورد نقش پسر در نجات روح انسان و تبرا، حرص و آز...

می‌باشد. شاید این مجموعه کوچک بخشی از یک رساله بزرگ

تصوفی باشد.

تاریخ، کتاب و محل کتابت آن معلوم نیست.

مجموع اوراق ۶ و ۱۲ صفحه.

۲۲

1962/17 a

باب در بیان حدود دین - Báb dar baian -e hodud -e din
مؤلف: مجهول الهویه.

رساله نه چندان بزرگ اسماعیلی دربارهٔ حدود سلسله مراتب
روحانیت در دوران خلفای فاطمی.

(جد، فتح، خیال) و غیره. مقایسه شود با جامع الحکمتین ص
۱۰۹، ۱۳۸ و ۱۵۵.

خط: نستعلیق خوب.

تعداد اوراق: ۹ ورق و ۱۸ صفحه.

اختتام رساله با گفتارهای بابا سید می باشد.

کاتب، تاریخ تصنیف و کتابت و محل کتابت معلوم نیست.

۲۳

1959/21 a

باب در بیان دانستن دین -

Báb dar baian -e dánistan -e din

مؤلف: معلوم نیست.

در متن از گفتارهای ناصر خسرو اقتباس شده است. رساله نه
چندان کلان در مورد سلسله مراتب حدود روحانی و جسمانی
اسماعیلی. خداوند، جبرئیل امین، پیغمبر و امام بحث می کند.

مضامین رساله با محتوای ابواب رساله‌ای دیگر مطابقت داشته
و شاید قسمی از اقسام کتب دیگر می باشد.

خط: نستعلیق زشت.

تاریخ کتابت ۲۸ رمضان ۱۲۴۸ هـ. ق و شاید از روی است خط قدیمی کتابت شده باشد.

کاتب: سید عرب ابن سید عباس.

تعداد اوراق ۴ ورق و ۸ صفحه.

آخر مجموعه با مناجات کاتب فاتحه می‌یابد.

۲۴

1959/10 e

ایضاً

متن در مجموع با شماره ۲۳ مطابقت داشته ولی اول آن دارای تفاوت با شماره ۲۳ می‌باشد.

خط: نستعلیق درشت.

کاتب: ملا شاه سید علی.

تاریخ کتابت ۲۲ ذی القعدة ۱۳۴۶ هـ. ق - ۴ می ۱۹۲۸ م.

محل کتابت نامعلوم.

۲۵

1959/10 e

باب در بیان صفت چهل تنان -

Báb dar baian -e sifāt -e chiltanán

مؤلف: معلوم نیست.

رساله اساطیری در مورد رجال غیب. اول رساله:

اگر استند که خدای تعالی چهل تنان را از:
 جواب بگو که راوی روایت می کند که پادشاهی بود در ولایت
 مغرب زمین خدای تعالی او را دختری داده بود و چهل دختر دیگر به
 منزله کنیزکی در خدمت آن دختر بودند...
 خط: نستعلیق دقیق.

تاریخ کتابت ۱۳۷۰ ه. ق ۱۹۵۱ - ۱۹۵۰.
 کاتب و محل کتابت معلوم نیست.
 تعداد اوراق ۱۴ ورق و ۲۸ صفحه.

1959/14

۲۶

باب در بیان طریقت و حقیقت -

Báb dar baian -e triqat va haqiqat

مؤلف: معلوم نیست.

رساله نه چندان تصوفی شیعی در موضوع ارشاد به مرید و تفهیم
 اصطلاحات طریقت و حقیقت. در اول رساله اسامی پیران قدیم
 و انبیا ذکر گردیده و عطار، احمد مینوی، حافظ، قاسم انوار و دیگران
 نیز در قطار پیران ذکر گردیده اند.

بعد از آن در مورد تحلیل شریعت از نقطه نظر تصوف توضیح
 گردیده است.

رساله به شکل سؤال و جواب تدوین شده و با سؤال اگر «پرسند»
 شروع می شود.

خط: نستعلیق متوسط.

کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۲۳ ورق و تعداد صحیفه ۴۶.

۲۷

1959/215

باب در بیان مبدأ و المعاد -

Báb dar baian -e mabdá val -máad

مؤلف: معلوم نیست.

رساله نه چندان کلان اسماعیلی در موضوع مبدأ و معاد.

خط: نستعلیق درشت.

کاتب: ملا شاه سید علی.

تاریخ کتابت ۲۲ ذی القعدة ۱۳۴۶ هـ. ق ۴ می ۱۹۲۸ م.

تعداد اوراق ۴ ورق و شامل ۸ صفحه.

۲۸

1963/12 k

باب در بیان مؤمنی مؤمنان -

Báb dar baian -e múminii múminán

مؤلف: نامعلوم است.

رساله تقریباً بصورت نشر درمورد سیرت مذهب اسماعیلیان در

بعضی اوراق مراجعت به مسلمانان بعضی کشورهای جهان که در آخر

آن نام کشور اشکیمور (ایران)؟ نام برده شده است تخمین می شود که

این رساله در آنجا نوشته و تصنیف گردیده است. متن کامل است.

خط: نستعلیق خوانا.

کاتب و محل کتابت نامعلوم.

تاریخ کتابت ۲۵ صفر ۱۳۲۸ هـ. ق ۱۷ مارس ۱۹۱۰ م.

تعداد اوراق ۱۱ ورق حاوی ۲۲ صفحه.

1963/14

۲۹

بیاض - Bayáz

مجموع اشعار شاعران عطار، هلالی، کوچک (بدخشانی)،

جلال الدین رومی از دیوان شمس تبریزی، مشتاق علی، خنجری

(بدخشانی)، رومی، طغرا، ناصر خسرو و دیگران.

خط: نستعلیق متوسط.

کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۹۶ ورق شامل ۱۹۲ صفحه.

1962/12

۳۰

بیاض - Bayáz

مجموع اشعار سنایی، فارغی، کاشی (گمنام)، نزاری، جلال رومی،

«از دیوان شمس» ناصر خسرو، افشنگی، کوچک (بدخشانی)، غیائی

(بدخشی)، صائب، عرفی، شاه قاسم، شاه مجنون و دیگران.

خط: نستعلیق خوب.

تاریخ کتابت ۱۲ ربیع الاول ۱۳۸۲ هـ. ق ۱۳ اوت ۱۹۶۲.
تعداد اوراق ۶۲ ورق شامل ۱۲۴ صفحه.
کاتب و محل کتابت نامعلوم.

۳۱

1962/8

بیاض - Bayáz

مجموع اشعار جلال الدین (دیوان شمس تبریزی)، شاه نعمت‌الله
ولی، شینایی، نظمی، شاه علامه...
خط نستعلیق دقیق.
کتابت و محل کتابت نامعلوم.
تاریخ کتابت: ۶۵ - ۱۳۶۱ (۱۹۴۵ - ۱۹۴۲) م.
تعداد اوراق ۲۹ شامل ۵۸ صفحه.

۳۲

1962/6

بیاض - Bayáz

مجموعه عبارت از اشعار جلال الدین رومی از دیوان شمس تبریزی،
غیائی و شاعر بدخشانی خلوت شاهی.
مضامین اشعار مذهبی تصوفی.
خط: نستعلیق درشت.
کاتب: خلوة شاه ابن غفور.
تاریخ و محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۱۷ ورق ۳۶ صفحه.

1962/13

۳۳

بیاض - Bayáz

مجموعه عبارت از اشعار جلال الدین رومی «از دیوان شمس تبریزی»
حافظ و شاعر بدخشانی شاه فطور که در سال ۱۹۵۹ درگذشته است
می باشد.

کاتب و محل کتابت معلوم نیست.

خط نستعلیق درشت.

تعداد اوراق ۲۳ ورق ۴۶ صفحه.

1962/14

۳۴

بیاض - Bayáz

مجموعه اشعار ناصر خسرو، حافظ و شاه فطور.

خط نستعلیق درشت.

کاتب و محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۷ ورق ۱۴ صفحه.

1962/18

۳۵

بیاض - Bayáz

مجموعه عبارت از اشعار شعرا شاه فطور، شاه شجاعی، حامی،

نظمی، شاه ضیایی، فارغی می‌باشد. مضامین اشعار تصوفی و در قالب غزلیات.

خط نستعلیق خوب.

روی ورق ۴۳ مهر با امضای شاه فطور و تاریخ ۱۳۳۰ هـ - ۱۹۱۱ (۱۲ م.)

کاتب و محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۵۳ ورق ۱۰۲ صفحه.

۳۶

1962/40

بیاض - Bayáz

مجموعه عبارت از قصاید و ترجیع‌بند نظمی، اشعار قاسم، کاهی، شفیع و محترم می‌باشد.

مضامین مذهبی و غزلیات عاشقانه.

خط نستعلیق درشت.

تاریخ کتابت حدود قرن ۱۹.

کاتب و محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۲۳ ورق ۴۶ صفحه.

۳۷

1992/10

بیاض - Bayáz

مجموع اشعار مطربی، شاه ضیایی (شاعر بدخشانی قرن ۱۸) غیائی،

أمری، یأسی نظمی، جلال الدین رومی «از دیوان شمس تبریزی»
شعری مشفق و دیگران.

مضامین اشعار دینی، تصوفی و عاشقانه.

خط نستعلیق متوسط.

تاریخ کتابت ۱۴ جمادی الثانی ۱۳۸۰ هـ. ق (۴ دسامبر ۱۹۶۰).

کاتب شاه عبدالله از خویشان نزدیک شاعر شاه عبدالله.

برای اطلاعات راجع به شاعر عبدالله رجوع شود به ط پولادی

ص ۱۲.

1963/4

۳۸

بیاض - Bayáz

مجموع اشعار جلالی، احمد جامی، شاه عبدالله، عمران (شاگرد شاه
عبدالله)، محمود شاهی، ایشان منجی (قرن ۱۹)، ناصر خسرو،
محبی، بطری و دیگران.

از اشعار ناصر خسرو قصیده حضرت سید ناصر خسرو بوده که هر
بیت آن را شاه نعمت الله شرح نموده.

مضامین اشعار مذهبی تصوفی و عاشقانه می باشد.

خط بصورت نستعلیق صحیح و خوب

کتابت سید شهزاده محمد در نسخه ۳ تاریخ کتابت نشان داده

شده است.

تاریخ کتابت: ۲۰ صفر ۱۳۲۴ هـ. ق (۱۵ آوریل ۱۹۰۶) میلادی.

۱۵ ربیع الثانی ۱۳۳۷ هـ. ق (۱۸ ژانویه ۱۹۱۹) م.

۱۳۴۰ هـ. ق (۱۹۲۲ - ۱۹۲۱) م.

تعداد اوراق: ۲۹ ورق شامل ۵۸ صفحه.

۳۹

1961/23

بیاض - Bayáz

مجموعه عبارت از اشعار محبی، جلال‌الدین رومی (از دیوان شمس تبریزی)، شاه ضیایی بدخشی، ناصر خسرو، سعدی، نسیمی، ناظم و دیگران.

مضامین اشعار مذهبی، تصوفی و عاشقانه می‌باشد.

خط نستعلیق خوب.

کاغذ سفید اروپایی.

مجموعه ناقص بوده فاقد اول و آخر می‌باشد.

کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت آن معلوم نیست.

تعداد اوراق ۴۶ ورق ۹۲ صفحه.

۴۰

1961/4

بیاض - Bayáz

مجموعه عبارت از قصاید سید عمران در مدح علی (ع) که در سال ۱۳۰۸ هـ. ق (۱۸۹۱ - ۱۸۹۰) م نوشته شده یک رباعی و الفنامه خود همین مؤلف هم که در مدح علی (ع) تحریر گردیده است.

مجموعه ناقص بوده بدون اول و آخر می باشد.
 خط نستعلیق متوسط.
 کاغذ شرقی.
 کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت معلوم نیست.
 تعداد اوراق ۴ ورق و ۸ صفحه.

1961/16

۴۱

بیاض - Bayáz

مجموعه عبارت از اشعار نظامی، جامی، صائب، املاء و دیگران
 و همچنین از شعرای محلی بدخشان، جرمی، ضیایی و میرغلام
 شاهی می باشد.

مضامین اشعار مذهبی، تصوفی، عاشقانه و اجتماعی می باشد.
 خط نستعلیق خوب.
 کاغذ: شرقی.

تاریخ کتابت، محل کتابت و نام کاتب معلوم نیست.
 تعداد اوراق ۸۰ ورق شامل ۱۶۰ صفحه.

1962/4

۴۲

بیاض - Bayáz

مجموع اشعار ناصر خسرو، حافظ، قاسم الانوار، ناظم، نذیری،
 صائب، بیدل، غیائی بدخشی و دیگران شامل می باشد.

مضامین مجموعه دارای محتوای مختلف المضامین مذهبی،
عرفانی... می‌باشد.

خط نستعلیق خوب.

کاغذ: شرقی.

کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۱۲۰ ورق شامل ۲۴۰ صفحه.

بیاض - Bayáz

در مجموعه قصیده کبوتر و یک چند رباعی درج گردیده‌اند.

مضمون قصیده باز و کبوتر در اساطیر شیخ اسماعیلی خیلی

مشهور بوده و درباره عدل و انصاف حضرت امام علی (ع) نقل می‌کند.

خط: نستعلیق درشت.

کاغذ: سفید معاصر.

تاریخ کتابت ۱۳۲۷ هـ ق (۱۹۵۷-۵۸) م.

محل کتابت و نام کاتب نامعلوم.

تعداد اوراق ۱۰ ورق شامل ۲۰ صفحه.

بیاض - Bayáz

مجموعه شامل اشعار مختلف مذهبی، تصوفی، شیعی و اسماعیلی

بوده و شامل اشعار شعرای مختلف از جمله حافظ، مغربی، قصیده چهار در چهار، ابن حسام، «قصیده وفات نامه حضرت فاطمه» سلمی، «قصیده الف نامه» مخمس مولانا شوتی، قصیده و ترجیع بند ابن حسام و دو ترجیع بندی که به ناصر خسرو نسبت داده می شوند.

خط: نستعلیق متوسط.

کاغذ: سفداری شرقی.

کاتب: سید الفت شاه.

تاریخ و محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۳۹ ورق شامل ۷۸ صفحه.

1961/31

۴۵

بیاض - Bayáz

مجموعه شامل نه چندان قصاید زیاد در مدح علی (ع) و محمد (ص) می باشد.

مؤلف: آن معلوم نیست.

خط: نستعلیق بدخوان.

کاغذ: شرقی.

اوراق بعدی شامل رساله کوچک بزبان عربی تحت عنوان «خطبه عید» و بعد از آن ترجیع بند ضیایی بدخشی در مدح علی، حسن و حسین (علیهم السلام) و دو غزل دیگر از مؤلفی نامعلوم.

کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۵۰ ورق (۱۰ صفحه).

۴۶

1961/315 (ب)

بیاض - Bayáz

مجموعه قصاید و غزلیات با مضامین تشیع (اثنا عشری) که در آن نام دوازده امام ذکر گردیده است.

از تخلص و مقطع اشعار برمی آید که مؤلفان اثر حیرتی، قاسمی، کریمی و قیامی می باشند.

خط: نستعلیق درشت.

کاغذ: شرقی.

کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۱۳ ورق شامل ۲۶ صفحه.

۴۷

1961/17

پندنامه - Pandnám - e

مؤلف شیخ فریدالدین عطار نیشابوری متوفی بسال ۱۲۳۰ م.

خط: نستعلیق درشت.

کاغذ: شرقی. نواقص اثر آن است که قسمت آخر آن مفقود

است.

کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۳۸ ورق شامل ۷۶ صفحه.

پندیات جوانمردی - Pandiyat - e - jawanmardi

مؤلف و مرتب‌کننده آن معلوم نیست ولی از مضامین چنین برمی‌آید که این اثر مجموع اقتباسات از گفتارها و وعظ‌خوانی امام اسماعیلی المستنصر بالله ثانی می‌باشد که به لقب شاه‌قلندر و متوفی به سال ۱۴۸۰ است.

در مجموع اثر مذکور در موضوع سلوک و رفتار اسماعیلی می‌باشد. اثر کامل بوده، ایوانف تخمین کرده است نسبت به نسخه چاپ بمبئی کامل‌تر است. و مقطع اثر متذکره نیز با اثر چاپی ایوانف دارای اختلاف می‌باشد و در مجموع اثر مذکور از اثر چاپ شده قدیمی‌تر می‌باشد و دارای مضامین بیشتر در مورد شخصیت و حیثیت امام می‌باشد.

خط: نستعلیق نسبتاً خوب.

کاغذ: ضخیم اروپایی.

تاریخ کتابت ۱۵ محرم ۱۳۲۷ ه. ق (۵ فوریه ۱۹۰۹ م).

کاتب و محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۷۸ ورق شامل ۱۵۶ صفحه.

رجوع شود به و - ایوانف شماره ۶۹۹ و متن چاپی:

Pandiyat - i - Jawanmardi, ed. by W. Ivanow. Leider

- Bombyy.

1953 (TSS, A NO. 6).

1961/1

۴۹

تاریخ بدخشان - Tarikhe Badakhsan

مؤلفان قربان محمدزاده آخوند سلمان و شاه فطور محبت شاهزاده.
(متوفی سال ۱۹۵۹ م.)

اثر درمورد تاریخ بدخشان که شامل چهار دفتر بوده و حیات اجتماعی و سیاسی منطقه را شامل است.

دفتر اول - اطلاعات درباره شروع حکمرانی حاکم محلی عبدالرحمن خان پسر قبادخان تقریباً سالهای ۱۸۱۴-۱۷۹۲ م می باشد.
دفتر دوم - تاریخ شاهان محلی شغنان از زمان حکمرانی قباد خان و عبدالرحمن خان دربرمی گیرد.

دفتر سوم - که بنام تاریخ (دوره یاقصه) افغانستان یعنی دوره حکمرانی افغانها در بدخشان را شامل می باشد.

دفتر چهارم - دوره نیکلای تزار روس و ورود عساکر روس به بدخشان را شامل می باشد.

در بعضی جاهای کتاب از زبان شخص‌های دیگر واقعه‌نگاری شده است.

خط: نستعلیق درشت.

کاغذ: سفید معاصر.

کاتب: شاه فطور محبت شاهزاده.

تاریخ کتابت: سالهای ۴۰ قرن ۲۰.

تعداد اوراق ۲۸ ورق (۱۵۶) صفحه

1962/95 B

۵۰

تأویل هفت ارگان شریعت -

Távil - e haft argán - e shariát

مؤلف معلوم نیست.

رساله شیعی اثناعشری درباره شرح اساس شریعت، مقطع آن:
تأویل هفت ارگان شریعت که اهل حقیقت را نوشتن آن واجب
است.

اول شهادت: و شهادت آن است که خدا را به امام زمان شناسند...

خط: نستعلیق خوب.

کاغذ: معاصر اروپایی.

تاریخ انجام کتابت طوری که در صفحه ۱۶ این اثر نشان داده شده
است.

۱۹۳۳ - ۱۹۳۴ میلادی می باشد.

محل کتابت: سروی بهار ناحیه شغنان ولایت بدخشان کوهی از

نزدیک پارشینوم.

کاتب: شهزاده محمد (شاهزاده محمد)

تعداد اوراق ۶ ورق حاوی ۱۲ صفحه.

1959/26 r

۵۱

ایضاً

متن کامل است.

خط: نستعلیق.

کاتب: شاهزاده محمد.

محل کتابت: سروی بهار (پارشینو) شغنان - بدخشان.

تعداد اوراق ۸ ورق (۱۶ صفحه).

1962/17 e

۵۲

ایضاً

متن کامل است.

خط: نستعلیق خوب.

تعداد اوراق ۱۴ ورق (۲۸ صفحه).

تاریخ و محل کتابت معلوم نیست.

نوع کاغذ: سفید معاصر اروپایی.

1960/12 r

۵۳

ایضاً

این رساله نسبت به رساله فوق‌الذکر رکن آخر یا جهاد را نداشته و تأویل آن را شرح می‌دهد.

خط: نستعلیق بد با اشتباهات و اغلاط املائی.

کاغذ: کهنه و زرد اروپایی.

کاتب: سید شاه ظهور از قریه یخشبول ناحیه اشکاشم ولایت

بدخشان کوهن.

تاریخ کتابت معلوم نیست.
تعداد اوراق ۸ ورق (۱۶ صفحه).

1960/55

۵۴

ترجمة البيان - al - bayan - Tarjomat

مؤلف: مبارکقدم (مبارک) واخانی یا صوفی مبارکقدم که در واخان ناحیه اشکاشم ولایت بدخشان کوهی زندگی کرده است و به سال ۱۹۰۵ م در قریه یهگ وفات یافته است.

اثر از ۹ باب با عناوین ترجمه در سال ۱۳۱۷ هجری (۱۹۰۰ - ۱۸۹۹) م نوشته شده است.

نام کامل اثر در صفحه اول کتاب چنین است «ترجمة البيان در حقیقت انکار ابلیس پیغمبر را در عالم جسمانی در هر زمانی مجادله پیوستن آن» این اثر شرح منظوم بر بعضی آیات قرآن می باشد.

متن کامل است. دست خط نادر بوده هنوز در عالم علم معلوم نیست.

خط: نستعلیق متوسط.

کاغذ: اروپایی.

به تاریخ کتابت و نام کاتب اشاره نگردیده است ولی از روی دست خط های دیگر شاید کاتب عابد واخانی باشد.
تعداد اوراق ۵۱ ورق (۱۰۲ صفحه).

1959/26 B

۵۵

تصورات - Tassawrát

(روضه التسليم) - Rawzat - ut - taslim

مؤلف احتمالاً خواجه نصیرالدین طوسی ؟ متوفی به سال ۱۲۷۴ میلادی می باشد.

درمورد مضمون اثر رجوع شود به مقدمه ایوانف و چاپ این اثر. اثر کامل بوده و بهترین نسخه این اثر می باشد.

تاریخ کتابت ۹ صفر ۱۳۵۳ هـ. ق (۲۵ می ۱۹۳۴) م.

محل کتابت: سروی بهار پارشینو شغنان ولایت بدخشان کوهی.

خط: نستعلیق خوب، کاتب: سید شاهزاده محمد ابن سید

فرخ شاه.

کاغذ: اروپایی.

تعداد اوراق ۱۹۱ ورق (۳۸۲ صفحه).

رجوع شود به:

W. Ivanow. An Islamilitic work by Nasirúddin tusi.

JRAS, 1931, pp. 527 - 564.

ایوانف کتالوژی - ۳۳ شماره ۶۴۲ - ایوانف ۶۳ شماره ۶۸۷.

طبع:

The Rowdatutalism commonly Colled Tasawwurat, by Nasirúddin tusi, ed. by W. Ivanow, Leiden _
Bambay, 1950. (ISSA No. 4).

1959/18

۵۶

ایضاً

نسخه با مهارت خاصی تحریر شده ولی متن آن کامل نمی باشد.

مقطع متن مفقود گردیده است.

تاریخ و محل کتابت ذکر نگردیده است.

خط: نستعلیق متوسط.

کاغذ: سفواری شرقی.

تعداد اوراق ۱۵۵ ورق (۳۱۰ صفحه).

1960/5a

۵۷

تفسیر آیات کلام در حقیقت مجادلۀ ابلیس و آدم -

Tafsir -e- áyat -e kalam dar haqiqate majadela -e
iblis va Ádam

مؤلف: مبارک واخانی.

اثر از ۱۲ فصل عبارت بوده در سال ۱۳۱۸ ه. ق (۱۹۰۰ - ۰۱) م

نوشته شده است. اثر منظوم بوده و دارای ۲۴۰۰ بیت می باشد. و این

اثر تفسیر منظوم آیات قرآن درباره چگونگی سرباز زدن ابلیس از

سجده برای حضرت آدم (ع) در ابتدای آفرینش آدم می باشد.

دست خط نادر می باشد و به خط نستعلیق بر روی کاغذ اروپایی

نشانی دار ساخت انگلستان نوشته شده است.

ورق اول کتاب مزین با رنگ سبز آبی و زرد طلایی رنگ می باشد.

تاریخ کتابت و نام کاتب ذکر نگردیده است ولی بصورت تقریبی کاتب آن شاید عابد و اخانی می‌باشد.
تعداد اوراق ۱۰۵ ورق (۲۱۰ صفحه).

تفسیر کلام - Tafsir -e kalām

مؤلف: مبارک و اخانی.

«تفسیر کلام» شرح تصوفی (تفسیر حقیقت) به بعضی از آیات قرآن می‌باشد. ورق اول کتاب نقاشی شده با رنگهای مختلف سبز و سرخ مزین شده است و روی این ورق عنوان دیگر کتاب «هذا کلیات ام‌الکتاب» ولی در متن عنوان دیگر «تفسیر کلام» که ما آنها را نیز پذیرفتیم آمده است.

شاید مصنف تفسیر با این عنوان خواسته باشد که تفسیر او تمام آیات قرآن را تا اساس آن یعنی ام‌الکتاب تشریح نماید.

اثر در ظرف سه ماه توسط مؤلف تحریر گردیده است و در ۵ رجب ۱۳۱۰ ه. ق (۲۳ ژانویه ۱۸۹۳ میلادی) خاتمه یافته است.

تعداد ابیات ۳۶۰۰۰ بیت اثر مشتمل بر سه دفتر بوده و هر دفتر به نوبه خویش به باب‌هایی تقسیم می‌گردد و هر کتاب با مقدمه آغاز می‌گردد.

کتاب اول عبارت ۱۳ باب، کتاب دوم ۷ باب، باب هفتم این دفتر در نوبت خود متشکل از ۲۶ فصل می‌باشد.

دفتر سوم عبارت از ۲۷ باب و باب ۱۴ و ۱۵ به چهار قسمت دیگر تقسیم شده‌اند. باب ۱۸ به هفت منزل و باب ۲۵ نیز به ۷ منزل منقسم گردیده است.

دست‌نویس بالای کاغذ اروپایی با علامت:

Made in Austv... for Miasaheb Abdool...

خط نستعلیق متوسط تاریخ کتابت ذی‌الحجه ۱۳۱۰ هـ. ق - ژوئن ۱۸۹۳ م.

محل کتابت: قریه تغگاز اشکاشم بدخشان.

تعداد اوراق ۳۴۰ ورق شامل ۶۸۰ صفحه.

1961/3

۵۹

چراغ‌نامه - Cháragnáma

مؤلف آن چندان معلوم نیست، ولی به ناصر خسرو نسبت داده می‌شود. محتوای آن عموماً مدح و ستایش ناصر خسرو بوده و متشکل از اشعار متعدد بقسم قصیده دارای اوزان و عروض شعری مختلف می‌باشد.

و خواننده را به «دعوت ناصر» دعوت می‌نماید.

در بدخشان در شب سوم دفن کردن مرده چراغ‌نامه بالای یک چراغ مخصوص همراه «صلوات بر محمد (ص) و آل محمد (ص)» خوانده می‌شود که چنین مراسم را چراغ روشن نامند. با خط زشت نستعلیق تحریر گردیده است.

تعداد اوراق ۴ ورق شامل ۸ صفحه می باشد.
تاریخ و محل کتابت و کاتب نامعلوم هستند.

1962/9 g

۶۰

ایضاً

دست خط با خط نستعلیق زیبا بالای کتابچه مکتب و کاغذ سفید
معاصر تحریر گردیده است.

تاریخ کتابت ۱۳۵۵ هـ. ق مطابق ۱۹۳۶ - ۱۹۳۷ میلادی.

تعداد اوراق ۵ ورق شامل ۱۰ صفحه.

محل کتابت قریه تیم (tem) شغنان بدخشان و کاتب نامعلوم است.

1960/23

۶۱

ایضاً

با خط نستعلیق بد روی کاغذ سفید تحریری معاصر تحریر گردیده
و متشکل از صد بیت می باشد.

تعداد اوراق ۱۲ ورق شامل ۲۴ صفحه.

کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت مجهول اند.

1962/17

۶۲

ایضاً

با خط نستعلیق متوسط بر روی کاغذ معاصر تحریری با دست خط

ناقص (فاقد صفحات اول) می باشد.

تعداد اوراق ۱۵ ورق شامل ۳۰ صفحه.

قبل از چراغ نامه در نسخه بابی از کتاب دیگر «نجم الهداء» یعنی باب در معرفت نفس انسانی و بیان اقسام نفوس لمعه دوم کوکب چهارم و باب در معرفت روح و بیان اقسام آن (لمعه سوم کوکب چهارم). کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت معلوم نیست.

1960/215

۶۳

حکایت امیر سیستان - Hikáyat -e amir sistán

مؤلف آن معلوم نبوده تخمیناً در قرن ۱۶ م زیسته است.

داستان درباره تلاش امیر سیستان برای برانداختن حکومت اسماعیلیان بعد از حکمرانی سلطان سنجر سلجوقی ۱۱۵۷ - ۱۱۱۸. ولی بعداً به نیروی نظامی اسماعیلیان معتقد گردیده و به حقانیت مذهب ایشان پی برده به مذهب مذکور پیوسته و اسماعیلی می شود. اثر مذکور یکی از اساطیر مذهبی اسماعیلیان می باشد. تاریخ کتابت: طوریکه از مقطع مجموعه برمی آید ۱۳۲۷ هـ (۱۹۰۹) م.

محل کتابت و کاتب نامعلوم اند.

تعداد اوراق ۳۷ ورق شامل ۷۴ صفحه.

کتاب دیگری بنام جنگ نامه سیستان نیز به طبع رسیده است.

رجوع شود به و. ایوانف ۶۳ شماره ۷۳۸.

۶۴

1959/9 B

ایضاً

این نسخه مشهور به کتاب حقیقت سیستان می‌باشد.
نسخه با خط نستعلیق خوب روی کاغذ زرد رنگ اروپایی تحریر یافته است.

کاتب سید ناصر علিশاه.

تاریخ کتابت: ۲۱ صفر ۱۳۲۷ ه. ق (۱۴ مارس ۱۹۰۹ میلادی).
تعداد اوراق ۳۴ ورق ۶۸ صفحه.

۶۵

1959/8

حکایت دختر شیخ حسین حلاج

hikāyat-e dokhtare shaykh husain-e khallaj

مؤلف آن معلوم نبوده و داستان درباره زندگانی اسرار آخر دختر صوفی مشهور حسین بن منصور حلاج (متوفی به سال ۹۲۲) می‌باشد.

داستان مذکور در ادبیات همچون یک داستان گمنام شناخته شده است.

تاریخ کتابت ۱۹۴۶ میلادی.

محل کتابت نامعلوم و کاتب آن شاه فطور شغنانی می‌باشد.
تعداد اوراق ۶ ورق شامل ۱۲ صفحه.

۶۶

1956/16 b

ایضاً

عنوان دست‌نویس مذکور «حکایت دختر شیخ منصور حلاج» می‌باشد.

حکایت با خط نستعلیق خوانا بالای کاغذ سفید اروپایی تحریر یافته است.

کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت معلوم نیست.
تعداد اوراق ۵ ورق شامل ۱۰ صفحه.

۶۷

1959/14 K

ایضاً

عنوان دست‌نویس مذکور (حکایت دختر شیخ منصور حلاج) می‌باشد.

حکایت با خط نستعلیق متوسط بر روی کاغذ سفواری شرقی تحریر یافته است.

کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت نامعلوم‌اند.
تعداد اوراق ۱۰ ورق شامل ۲۰ صفحه.

۶۸

1959/6 s

داستان ابو مسلم - Dástán-e Abo Moslim

مؤلف داستان نامعلوم بوده و یکی داستان‌های اساطیری و مردمی می‌باشد.

داستان با خط زیبای نستعلیق تحریر یافته است.

کاتب - ملا یار بیک.

تاریخ کتابت - ۱۳۲۰ (۹۰۲ م). محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق - ۱۶ ورق ۳۲ صفحه.

۶۹

1959/163

در باب چهل تنان - Dar Bábe chihitaná

مؤلف - معلوم نیست. حکایت بزرگ شیعی اثنا عشری در باب معراج حضرت محمد (ص) که درین معراج حضرت علی (ع) را ملاقات می‌کند.

وگشت و گذر حضرت محمد (ص) در چهل دنیا. برای اطلاع بیشتر رجوع شود به م - س - اندری اف «چهل تنان در عقاید مردم آسیای میانه» تاشکند ۱۹۲۷ میلادی صفحه ۳۳۴ - ۲۳۸.

و همچنان - آندری کرن صفحات ۴۸ - ۴۹. شاید این رساله و تعلیمات شیعی در مورد ولایت برای صوفی مبارک و اخانی بدخشانی اساس کتاب او قصه چهل دنیا شده باشد.

مطلع کتاب: بدانکه هر پیغمبری که بود طلب نور ولایت می‌کرد. خط - نستعلیق زیبا.

کاتب - ملا یار بیک. محل کتابت نامعلوم.

تاریخ کتابت - ربیع الثانی ۱۳۲۵ هـ ق، می ۱۹۰۷ م.

تعداد اوراق ۹ ورق - ۱۸ صفحه.

1959/9 a

۷۰

ایضاً

عنوان این نسخه قصه «چهل تنان» می باشد.

خط: نستعلیق زیبا با کاغذ زرد رنگ اروپایی.

کاتب: سید ناصر علیشاه.

تاریخ کتابت: ۱۳۲۷ هـ. ق (۱۹۰۹) م.

محل کتابت: سر قل پامیر شرقی.

تعداد اوراق ۱۱ ورق ۲۲ صفحه.

1960/21r

۷۱

ایضاً

این نسخه نیز مشهور به قصه چهل تنان می باشد.

خط نستعلیق زیبا با کاغذ ضخیم اروپایی.

تاریخ کتابت: ۱۳۲۷ (۱۹۰۹) م.

محل کتابت: سرای بهار پارشینو شغنان بدخشان.

کاتب: شاهزاده محمد.

تعداد اوراق ۱۱ ورق ۲۲ صفحه.

1960/12a

۷۲

ایضاً

این نسخه باب در بیان چهل تنان نام داشته با خط نستعلیق درشت بد

دارای اشتباهات و قلم خردگی فراوان بر روی کاغذ رنگ زرد اروپایی
تحریر گردیده است.

کاتب: سید شاه ظهور از قریه یخشیول اشکاشم بدخشانی.

محل کتابت: یخشیول.

تاریخ کتابت: مجهول می باشد.

تعداد اوراق ۱۵ ورق شامل ۳۰ صفحه.

1959/21g

۷۳

در باب خلق نیکو و خلق بد -

Dar báb khólqi niku wa khulqi bad

مؤلف آن نامعلوم.

مطلع کتاب با این جملات آغاز می یابد که سید ناصر فرماید:
اثر مذکور یا به ناصر خسرو یا به خواجه نصیرالدین طوسی
نسبت داده می شود. مضامین کتاب درباره انواع سلوک و رفتار
انسانی می باشد. اثر شاید یکی از بخش های آثار نصیرالدین طوسی
باشد.

خط: نستعلیق درشت زیبا بروی کاغذ زرد رنگ اروپایی.

کاتب: ملا شاه سیدعلی.

محل کتابت نام. تاریخ کتابت ۲۲ ذیقعه ۱۳۴۶، ۴ مه ۱۹۲۸ م.

تعداد اوراق ۲ ورق و شامل ۴ صفحه.

۷۴

1959/21

در بیان شناخت وحدت ذات -

Dar báyan-e shinákht-e wahdat-e zát

مؤلف: نامعلوم.

رساله نه چندان بزرگ اسماعیلی. درمورد شناخت خداوند و نقش
سلسله مراتب اسماعیلیه درین شناخت.
کاتب: سهراب غلام علیشاه زاده.
محل کتابت و تاریخ آن نامعلوم اند.
تعداد اوراق ۸ ورق، ۱۶ صفحه.

۷۵

1959/14b

در بیان صد نصیحت لقمان و پسر را

Dar bayáne nasihat-e Loqmán mar pisarro

مؤلف: مجهول.

شاید این نسخه معرف اثری بنام نصیحت لقمان حکیم باشد که
متن آن با متن چاپی رقم 1988 مشابه می باشد.
خط: نستعلیق متوسط بروی کاغذ شرقی.
نسخه بدون مقدمه می باشد و با کلمات حضرت بابا سیدنا
می فرماید آغاز می یابد.
و بعداً درمورد سلسله مراتب اسماعیلیه سخن می رود.
کاتب، محل کتابت و تاریخ آن نامعلوم.

تعداد اوراق ۴ ورق ۸ صفحه.

1959/7

۷۶

در بیان هفت حد جسمانی

Dar bayán-e haft hadd-e jismání -

مؤلف: نامعلوم.

رساله اسماعیلی دوران الموت و یا بعد الموت. درین رساله ناصر خسرو فرستاده حسن صباح معرفی شده است. بعداً درباره حدود جسمانی اسماعیلی یعنی امام، حجت، مدعی، مأذون اکبر، مأذون اصغر، معلم و مستجیب.

خط: نستعلیق به روی کاغذ سفید تحریر معاصر.

تاریخ کتابت ۱۳۶۷ هـ. ق ۴۸ - ۱۹۴۷ م.

کاتب: شاه فطور و محل کتابت نامعلوم.

تعداد اوراق ۴ ورق ۸ صفحه.

1959/27

۷۷

دوازده فصل (۱۲ فصل) - Dawázda fasl

مؤلف: نامعلوم.

رساله اسماعیلی درباره مرتبه وجود و مراتب و مشکلات حدود جسمانی اسماعیلی و... رساله به مندرجات و ۱۲ فصل تقسیم گردیده و مندرجه به پنج مسأله منقسم گردیده است.

و. ایوانف نام رساله را به شکل دیگر یعنی رساله در باب اصول دین ذکر می نماید.

خط: نستعلیق زیبا با علامات شکسته بروی کاغذ نضواری شرقی. کاتب، محل کتابت و تاریخ آن نامعلوم.

تعداد اوراق ۲۲ ورق ۴۴ صفحه (فاقد مقطع می باشد).

جهت معلومات بیشتر رجوع شود به:

سیمیانف - شماره ۲۱۷۹ و ایوانف ۳۳ شماره ۶۲۵ ایوانف ۶۳

شماره ۷۶۴.

1959/24r

۷۸

ایضاً

بروی کاغذ نضواری شرقی با خط نستعلیق خوب تحریر یافته است.

بتاریخ ۱۵ ذیقعه ۱۴۱۴ (۱۰ می ۱۷۳۶ م) کتابت شده است.

کاتب و محل کتابت نامعلوم.

تعداد اوراق ۱۴ ورق ۲۸ صفحه.

1963/10

۷۹

دیوان بابا فغانی - Diván-e bába Fiqán

مؤلف: شاعر معروف بابا فغانی متوفی به سال ۱۵۱۶ یا ۱۵۱۹ می باشد.

دیوان شامل قصاید، غزلیات، قطعات و رباعیات است

خط: نستعلیق زیبا. بروی کاغذ شرقی و با رنگ زرد طلایی جدول‌کشی شده است.

از روی تحقیقات حدس زده می‌شود نسخه مربوط قرون ۱۶ و یا ۱۷ باشد. نواقص دیوان در آن است که فاقد ابتدا و انتها می‌باشد و اطراف بعضی از اوراق قسماً از بین رفته است. خط کتابت، محل کتابت و کاتب معلوم نمی‌باشد. تعداد اوراق ۱۶۳ ورق ۳۲۶ صفحه.

1962/15

۸۰

دیوان جعفری - Diván-e Jawanmard

مؤلف: جعفر یا جعفری که در قرن ۱۹ در بدخشان در قریه خاصه پارشینوشغنایی ولایت بدخشان زندگی نموده است. شاید شاعر جعفر و کاتب سید جعفر ابن سید تیمور یکی باشند. دیوان دارای بیشتر از دو صد غزل که برویت الفبا تدوین گردیده شامل دو مخمس ۴۹ رباعی و یک قطعه می‌باشد، در مجموع حاوی بیشتر از دو هزار بیت. نسخه از جمله نسخه‌های نادر بوده و برای اولین بار معرفی می‌گردد.

خط: نستعلیق متوسط بروی کاغذ شرقی.

تاریخ کتابت ۵ رمضان ۱۲۷۰ (۱۱ جون ۱۸۵۴ م)

کاتب و محل کتابت نامعلوم می‌باشند.

تعداد اوراق ۱۰۲ ورق ۲۰۴ صفحه.
برای کتب اطلاع بیشتر درمورد شاعر رجوع شود به طلا پولادی،
صفحه ۱۲ و ۷۶.

1961/15

۸۱

دیوان غیائی - Diván-e qiyási

مؤلف: غیائی یا غیاث‌الدین شاعر بدخشانی قرن ۱۸ پیرو روحیه
تصوف نقشبندی، مضامین اشعار عاشقانه.
خط: نستعلیق بد بروی کاغذ شرقی.
تاریخ ختم کتابت ۲۵ شعبان ۱۳۱۳ ه. ق (۱۰ فوریه ۱۸۹۶ م).
کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت نامعلوم.
تعداد اوراق ۵۰ ورق ۱۰۰ صفحه.
رجوع شود به دائرة المعارف صفحه ۵۶۶ مقاله درباره غیائی.

1962/1

۸۲

ایضاً

این نسخه برخلاف نسخه موصوف داستان تصوفی غیائی را شامل
می‌باشد.
از مضامینش برمی‌آید که متن آن به طریقت نقشبندیه بخشیده
شده است.

نواقص نسخه در آن است که فاقد اوراق پایانی می‌باشد.
کاتب، محل کتابت و تاریخ آن نامعلوم‌اند.
خط: نستعلیق متوسط با علامات شکسته بروی کاغذ شرقی.
تعداد اوراق ۷۹ ورق ۱۵۸ صفحه.

۸۳

1960/16

دیوان مبارک و اخانی - Diván-e mobáarak-e vakhání

مؤلف: مبارک و اخانی.

دیوان در این نسخه بنام: «دیوان کلیات مبارک و اخانی» یاد شده و شاید مجموع اشعار شاعر باشد. دیوان عبارت از غزلیات که از روی الفبا تهیه شده و چهارقصاید بزرگ با عنوان «نامطبوع» ترجیع‌بندها، مخمسات، مستزاد، منقبیات ساقی‌نامه رباعی را شامل می‌باشد.
در دیوان شاعر به شکل خاص مخمس مستزاد نیز دچار می‌گردد.
مجموع ابیات ۱۵۰۰۰ بیت. مضامین اشعار مذهبی و عاشقانه و مشربانه اهل تصوف می‌باشد. در دیوان نواقص املائی که در مردم بدخشان مشهود است موجود است. مثل حذف ه در اول کلمه و غیره.

دیوان در سال ۱۳۲۰ ه. ق (۱۹۰۲-۰۳ م) تصنیف گردید ولی نام کاتب و سال کتابت معلوم نیست.
نسخه یگانه بوده هنوز در دوایر علمی معرفی نیست.
خط: نستعلیق متوسط.

کاغذ: اروپایی.

کاتب شاید عابد واخانی باشد زیرا خط دیوان شبه خط دیگر آثار مبارک واخانی است.
محل کتابت: ناحیه اشکاشم بدخشان.

1960/10

۸۴

ایضاً - Diván-e mobáarak-e vakhání

خط و نستعلیق متوسط.

کاغذ خاکستری شرقی.

تاریخ کتابت ۱۵ ذی القعدة ۱۱۴۴ هـ (۱۰ مه ۱۷۳۲ م)
محل کتابت و کاتب معلوم نیست.
تعداد اوراق ۱۴ ورق ۲۸ صفحه.

1960/104

۸۵

ایضاً

نسخه شامل فقط ترجیع بندها، مستزادها، مخمسها و منقبت (مناقب) مبارک واخانی می باشد. در این نسخه بر علاوه نسخه فوق ترجیع بندها و منقبات نیز شاملند.

نسخه با خط نستعلیق متوسط روی کاغذ نفیس اروپایی نوشته است. سه صفحه آخر روی کاغذ شرقی.
کاتب: ملا عابد واخانی.

تاریخ کتابت: ۱۷ محرم ۱۳۳۱ هـ. ق (۲۷ دسامبر ۱۹۱۲ م).
محل کتابت: قریه توغ‌گاز ناحیه اشکاشم ولایت بدخشان.
تعداد اوراق ۱۶۵ ورق بوده ۲۳۰ صفحه.

دیوان محزون - Diván-e Makhzún

مؤلف: محزون.

تخمین می‌رود که زادگاهش کرمان (ایران) باشد. ولی در هندوستان زندگانی را بسر برده است.

در قاموس العالم (ج ۶ ص ۴۱۷۵) شمس‌الدین سامی نام شاعری به اسم محزون را ذکر کرده است که به سال ۱۲۷۴ هـ (۵۸-۱۹۵۷ م) وفات یافته است. شاید مؤلف این نسخه همان محزون باشد. از روی مضامین دیوان معلوم می‌گردد که مؤلف آن اسماعیلی بوده است ولی در «قاموس العالم» گفته شده که شاعر محزون حنفی مذهب بود. دیوان شامل غزلیات، یک ترجیع‌بند و رباعی می‌باشد.

خط: نستعلیق خوب و صحیح.

کاغذ: قوقندی.

کاتب: عبدالرسول ولی سنگ محمد (شاید فرزند مؤلف تاریخ بدخشان سنگ محمد بدخشی باشد).

تاریخ کتابت: ۱۸ ذی‌القعدة ۱۳۱۷ (۲۰ مارس ۱۸۹۹ م).
تعداد اوراق ۱۴۲ ورق ۲۸۴ صفحه.

دیوان میرزا عباد شدزی -

Diván-e mirzá Ibád-e shidzi

مؤلف میرزا عباد شدزی که در قرن ۱۹ م زندگی کرده است و زادگاهش قریه شدز ناحیه دوشان ولایت خودمختار بدخشان کوهی.

دیوان شامل غزلیات و رباعی با مضامین عاشقانه و مذهبی.
خط: نستعلیق زیبا.

کاغذ: قوقندی.

دیوان از طرف خود مؤلف نوشته شده است.

تاریخ کتابت: سال ۱۳۱۲ هـ (۹۵ - ۱۸۹۴ م).

محل کتابت: قریه شدز روشان.

تعداد اوراق ۵۴ ورق ۱۰۸ صفحه.

رجوع شود به مقاله محمد وفا بقایوف: میرزا عباد و چند نموده از

آثار او «روزنامه بدخشان سویتی» ۳-۹-۱۹۶۵ و ط. پولادی ص ۷۶.

ایضاً

خط نستعلیق متوسط. کاغذ تحریری معاصر

کاتب: سلطان عزیز ابن یار عزیز.

تاریخ کتابت: ژانویه ۱۹۵۰.

محل کتابت معلوم نیست.
تعداد اوراق ۲۵ (۵۰ صفحه).

۸۹

1962/17p

رساله - Risálá

مؤلف معلوم نیست.
رساله در موضوع وحدت وجود. شاید این رساله قسمتی از اقسام
کتاب کلان‌تری باشد زیرا عنوان آن با «باب سیوم در سخن اهل
وحدت» شروع شده است.
خط: نستعلیق خوب.
کاغذ: تحریری معاصر.
کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت معلوم نیست.
تعداد اوراق ۷ ورق ۱۴ صفحه.

۹۰

1962/170

رساله - Risálá

مؤلف معلوم نیست.
نسخه نه چندان کلان اسماعیلی درباره صفات مستجیب
و وظایف او. شاید این رساله قسمتی از کتاب بزرگتری باشد.
خط: نستعلیق خوب.
کاغذ: تحریری معاصر.

کاتب و محل کتابت و تاریخ کتابت معلوم نیست.
تعداد اوراق ۴ ورق (۸ صفحه).

1962/17M

۹۱

رساله - Risálá

مؤلف نامعلوم است.

رساله اسماعیلی در موضوع دعوت و تبلیغ یکی از امامان
اسماعیلی ولی نام از او نبرده است. در قطار ممالکی که در آن
دعوت تبلیغ انجام شده است. کشوری بنام اُشکیور هم ذکر شده
است.

خط: نستعلیق خوب.

کاغذ: تحریر معاصر.

کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت ذکر نگردیده است.
تعداد اوراق ۱۰ ورق ۲۰ صفحه.

1962/17

۹۲

رساله - Risálá

مؤلف نامعلوم است.

رساله تصوفی راجع به نور محمد با اشاره به جابر ابن عبدالله
انصاری.

خط: نستعلیق خوب.

کاغذ: معاصر.

کاتب، تاریخ کتابت و محل کتابت ذکر نشده است.
تعداد اوراق ۸ ورق ۱۶ صفحه.

1959/132

۹۳

رساله - Risálá

مؤلف معلوم نیست.

نام رساله در متن ذکر نشده است.

رساله اسماعیلی منقسم به چهار فصل با عناوین ذیل:

۱- در بیان مبدأ و معاد

۲- در بیان مؤمن اسماعیلیه

۳- در بیان تولا و تبرّا

۴- در بیان هفت ارکان شریعت.

رساله با خط درشت نستعلیق نوشته شده است.

کاغذ: قوقندی.

کاتب: سید محمود شاه ابن شاهزاده حمید.

تاریخ کتابت: ۱۳۰۷ هـ (۹۰-۱۸۸۹ م).

محل کتابت ذکر نشده.

تعداد اوراق ۱۵ ورق ۳۰ صفحه. پنج ورق آخر قسمتی از رساله

اسماعیلی به شکل سؤال و جواب و نام حجتان اسماعیلی اضافه شده است.

۹۴

1960/14e

رساله - Risálá

مؤلف نامعلوم.

رساله تصوفی راجع به مفهوم «درویش» و صفت او.

خط: نستعلیق متوسط.

کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۶ ورق ۱۲ صفحه.

۹۵

1960/6

رساله - Risálá

مؤلف کمال الدین عبدالرزاق کاشانی. متوفی به سال ۳۶ - ۱۳۳۲.

رساله کوچک در موضوع تصوف عبارت از مقدمه و لغت نامه

کلمات تصوفی.

خط: نستعلیق بد. کاغذ: شرقی.

تاریخ کتابت ۱۱۶۸ ه. ق (۵۵ - ۱۷۵۴).

کاتب و محل کتابت ذکر نشده است.

تعداد اوراق ۵ ورق ۱۰ صفحه.

بعد از این رساله در نسخه چند اوراق از کتاب دیگر با عناوین

«سلک هفتم»، «سلک صد و دیوم» و یادداشت از کتاب «گلشن راز»

محمود شبستری نوشته شده است.

رجوع شود به نشریه چاپی این مؤلف: اکیموشکین و دیگران:

دست‌نویس‌ها فارسی تاجیکی انستیتوی آسیا آکادمی علوم اتحاد شوروی، (کتولوژی مختصر)

ج ۱ و ۲. شماره ۱۸۱۸ - ۱۸۲۲. مسکر ۱۹۶۴.

۹۶

1960/7

رساله - Risálá

مؤلف شهاب‌الدین خلیل‌الله ابن علی شاه (متوفی ۵ یا ۶ دسامبر سال ۱۸۸۴).

رساله از روی مضمون به رساله «خطابت عالی» مشابه است ولی نسخه موجود از نواقص خالی نیست و از این رو برای مقایسه با آن سایر آثار امکان ندارد. در آخر رساله کاتب متذکر شده که او، تمام کرد این چند گفتار شهاب‌الدین شاه را. رساله با زبان ساده نوشته شده است.

رساله مجموع قوانین اخلاقی اسماعیلی می‌باشد.

خط: نستعلیق درشت. کاغذ: شرقی.

کاتب: سید شاه ظهور. محل کتابت بمبئی. تاریخ کتابت: ۱۳۲۲.

تعداد اوراق ۱۰۲ ورق و ۲۰۴ صفحه.

۹۷

1961/31

رساله - Risálá

مؤلف معلوم نیست.

رساله شیعی تصوفی راجع به مطابقت روح و نفس در وجود انسان. روح بعد از سیر و گشت بسیار به شهرهای افسانه‌ای در آخر عاشق دختر زیبا «احسن» می‌گردد.

در رساله از «خلافت مصر» نیز اطلاع می‌دهد. شاید منظورش خلافت فاطمیان مصر باشد و نیز از «پادشاه طاهر» (ورق ۱۵۱) نام می‌برد.

در رساله در مورد معنای کلمه ولایت، حقیقت و عشق توضیحات داده شده است.

نسخه ناقص است. آخر آن مفقود شده است.

خط: نستعلیق بد. کاغذ: شرقی.

کاتب: ملا خوبان ابن مرادیبیک.

تاریخ کتابت و محل کتابت ذکر نشده است.

تعداد اوراق ۲۸ ورق (۵۶ صفحه).

1961/31a

۹۸

رساله - Risálá

مؤلف معلوم نیست.

رساله اسماعیلی. شاید این اثر دو رساله اسماعیلی باشد که در پی هم نوشته شده‌اند. اول سخن راجع به ضرورت تعلیم مریدان از طرف امام و رکن‌های اساسی شریعت ذکات و صوم می‌رود. پس از آن مناجات با ذکر نامهای امامان. بعد از اسامی خلفای فاطمی

(رویه اسماعیلیه نزاری) و نامهای حاکمان الموت از امام قاسم شاه یادآور می‌شود. از این رو تخمین می‌رود که رساله از جمله کتب شاخه نزاری اسماعیلیه (یعنی سلسله آغاخانی - خواجه) می‌باشد.

نسخه ناقص است. اول و آخر ندارد.

خط نستعلیق بد. کاغذ: شرقی.

کاتب و تاریخ کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۱۰ ورق ۲۰ صفحه.

۹۹

رساله - Risálá

مؤلف معلوم نیست.

رساله اسماعیلی عبارت از هفت باب:

۱- در بیان شناختن عالم دین

۲- در بیان مبدأ و معاد

۳- در بیان صیرات و میزان

۴- در بیان صد کون.

۵- در بیان کلمه به معرفت.

۶- در بیان پنج حد جسمانی و پنج حد روحانی

۷- در باین حدود دین

متن این بابها با دیگر رساله‌ها مشابه بوده ولی باب هفتم مشابه

دیگر رساله‌هاست ولی اول آن با آنها تفاوت دارد.

مطلع باب هفتم چنین است: بدانکه امام را بابر مثل زدند و کوه را به حجت و داعی را به میانه کوه و معلم را به دریا و مأذون اکبر را به رود کلان و مأذون اصغر را به جوی خرد و مستجیب را به زمین نسبت کردند...

خط: نستعلیق درشت.

کاغذ: خاکستری قوقندی و در آخر اروپایی.

کاتب: سید شاهزاده محمود.

تاریخ کتابت: ۱۲ صفر ۱۳۶۷ ه. ق / ۲۷ دسامبر ۱۹۴۷.

محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۲۶ ورق (۵۲ صفحه).

۱۰۰

رساله - Risálá

مؤلف معلوم نیست.

رساله شیعی اثناعشری و تصوفی و شاید قسمتی از یک یا دورساله کلان باشد.

زیرا در چند جای (ورق ۲۴) «تحت» نوشته شده است. و بعد از آن عنوان «فصل پنجم در معرفت روح» و در ورق ۳۰۹ «تحت ترجمه العارف» و بعد «فصل دهم در علم لدنی» و هکذا. در ورق ۳۷ متن قطع شده و مضمون رساله دیگر شروع می شود.
رساله بنام «ترجمة المعارف» تا حال معلوم نیست.

خط: نستعلیق بد. کاغذ: زردرنگ شرقی.
تاریخ کتابت ۲۱ ربیع الثانی ۱۲۶۱ هـ. ق (۲۹ آوریل ۱۸۴۵ م).
کاتب، سید ملاسلطان علی از قرکولیف شاخدره.
تعداد اوراق ۲۸ ورق ۵۶ صفحه.

۱۰۱

رساله - Risálá

مؤلف نامعلوم است.
عنوان رساله در متن موجود نیست. رساله اسماعیلی در موضوع
شناخت امام و حقیقت امام.
خط: نستعلیق متوسط کاغذ: خاکستری شرقی.
کاتب: ملا یاریک.
تاریخ کتابت: ۱۳۳۸ هـ. ق (۲۰ - ۱۹۱۹ م)
محل کتابت ذکر نگردیده.
تعداد اوراق ۱۳ ورق ۲۶ صفحه.

۱۰۲

رساله - Risálá

مؤلف نامعلوم است.
رساله تصوفی راجع به عرفان و مذهب از نگاه تصوف. متن با
اشعار حافظ و دیگر شعراء توضیح داده شده است. و درباره عرفان

و عشق صوفیانه نیز اطلاع می دهد.
رساله با خط خوب نستعلیق روی کاغذ شرقی نوشته شده است.
تاریخ کتابت: ۱۱ رجب ۱۳۱۰ ه. ق (۲۹ ژانویه ۱۸۹۳)
نام کاتب و محل کتابت ذکر نشده است.
تعداد اوراق ۴۶ ورق ۹۲ صفحه.

۱۰۳

رساله - Risálá

مؤلف نامعلوم است.
رساله اسماعیلی درباره شرح کلمه «بسم الله الرحمن الرحيم»
و تعیین رکن های اسلام از نگاه اسماعیلیه.
خط: نستعلیق متوسط، کاغذ: شرقی خاکستری رنگ.
کاتب: سید شاهزاده محمود ابن شاهزاده حمید.
محل کتابت: «ولایت قوقند».
تاریخ کتابت: آخر شعبان ۱۳۲۰ ه. ق (آخر نوامبر و اول دسامبر ۱۹۰۴ م)
تعداد اوراق ۹ ورق ۱۸ صفحه.

1959/25

۱۰۴

رساله - Risálá

مؤلف معلوم نیست.

رساله شیعی اثناعشری راجع به حیثیت و مقام امام صادق (ع).
در بسیار جایی از گفته خود امام جعفر اقتباس آورده شده است.
خط: نستعلیق. کاغذ: نسواری شرقی.
کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت ذکر نشده است.
تعداد اوراق ۱۷ ورق ۳۶ صفحه.

1959/25

۱۰۵

رساله - Risálá

مؤلف نامعلوم است.

رساله تصوفی دربارهٔ پیرو و مرید و وظایف مرید در اجرای فرامین
پیر. رساله دیگر در این موضوع نیز موجود است.
رجوع شود به کتولوژی برتلس و بقایف شماره ۱۱۵.
خط: نستعلیق. کاغذ: نسواری شرقی.
کاتب، تاریخ و محل کتابت ذکر نشده است.
تعداد اوراق ۱۱ ورق ۲۲ صفحه.

۱۰۶

رساله - Risálá

در این نسخه مؤلف آن ناصر خسرو نوشته شده است ولی رساله از او
نیست.
مضمون رساله دربارهٔ عقاید اسماعیلیه.

خط: نستعلیق. کاغذ: خاکستری اروپایی.
کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت ذکر نگردیده است.
تعداد اوراق ۳ ورق ۶ صفحه.

۱۰۷

1959/25

رساله - Risálá

مؤلف نامعلوم است.
رساله مختصر تصوفی درباره شرح هفت ارکان شریعت.
خط: نستعلیق. کاغذ: نسواری شرقی.
کاتب و محل و تاریخ کتابت ذکر نشده است.
تعداد اوراق ۲ ورق ۴ صفحه.

۱۰۸

1959/6

رساله - Risálá

مؤلف معلوم نیست.
رساله اسماعیلی که مطلع آن از حکایت درباره نازل شده کتاب
«تورات» از جانب خداوند. در بعضی از اوراق از کتاب وجه الدین
ناصر خسرو مثال آورده است. متن کامل نیست. آخر ندارد.
خط: نستعلیق خوب. کاغذ: سفید شرقی.
تاریخ کتابت ۱۳۲۰ هـ. (۱۹۰۲-۰۳ م).
کاتب و محل کتابت ذکر نشده است.

تعداد اوراق ۲۸ ورق ۵۶ صفحه.

1959/14

۱۰۹

رساله بیان شریعت - Risálá-e bayán-e shariát

مؤلف نامعلوم است.

رساله تصوفی شیعی درباره مدح امام علی (ع). چنان که از عناوین فصل معلوم می‌گردد باب ۳ در بیان حقیقت و باب ۴ در بیان معرفت. رساله عبارت از چهار باب می‌باشد. بسیار از ابیات امیر خسرو و جلال الدین رومی و حافظ و جامی آورده شده است.

سال تصنیف رساله ۱۰۴۳ ه. ق (۳۴ - ۱۹۳۳ م)

از روی عناوین ابواب به تاریخ مشابه است.

خط: نستعلیق متوسط. کاغذ: شرقی.

کاتب و محل کتابت و تاریخ کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۷۲ ورق ۱۴۴ صفحه.

1960/144

۱۱۰

رساله پیر و مرید - Risálá-e pir va moríd

مؤلف نامعلوم.

رساله اسماعیلی درباره صفات ضروری برای مرید و دربرگرفتن تعلیمات پیر. بسیار مثالها از قرآن و احادیث آورده شده است. متن ناقص است. اول ندارد.

تاریخ کتابت ۱۳۱۰ هـ. (۱۸۹۳ م)
کاتب و محل کتابت معلوم نیست.
تعداد اوراق ۵ ورق ۱۰ صفحه.

1963/12

۱۱۱

مطلوب المؤمنین

رساله اسماعیلی در عبارت از چهار فصل:

فصل اول در مبدأ

فصل دوم در بیان مؤمن اسماعیلی

فصل سوم در بیان تولا و تبرا

فصل چهارم در بیان هفت ارکان شریعت.

در اول مؤلف خود را به نام محمد طوسی ذکر می نماید و سبت

نوشتن کتاب را شرح می دهد.

1963/12

۱۱۲

مناجات (ورق ۹۸ - ۸۷)

مؤلف نامعلوم و مناجات به رویه اسماعیلیه با دعا و نیایش به پیش

خداوند و آموزش امامان اسماعیلیه از دوران امام علی (ع) تا به امام

نزار (۴۰ امام). مناجات و سلسله امامان به طور درست و دقیق آورده

شده است. بعد از امام نزار دعای معمولی.

جمع اوراق ۲۰ ورق که در مجموع ۴۰ صفحه می باشد.

مناجات با خط نستعلیق متوسط نوشته شده است.

کاتب معلوم نیست.

تاریخ کتابت ۱۳۲۸ ه. ق (۱۹۱۲).

تعداد اوراق ۱۲ ورق ۲۴ صفحه.

1960/22a

۱۱۳

رساله چهل دنیا - Risálá-e chihil dunyá

مؤلف مبارک و اخانی.

مثنوی بحر خفیف با مضامین تصوفی شیعی که به معراج پیغمبر محمد (ص) و در چهل دنیا سفر کردن او را نقل می‌کند که در چهل دنیا با امام علی (ع) ملاقات می‌کند. امام علی (ع) در این مثنوی خالق عالم و آدم و حتی خدا نشان داده شده است. مصدر این مثنوی شاید رساله در باب چهل تنان باشد. مشابه این در دیوان نظمی مضمون موجود است. داستان از اشکال ادبیات عرفانی بوده به چهل فصل تقسیم می‌شود. در مقدمه شهادت شش پیغمبران (آدم (ع)، نوح (ع)، ابراهیم (ع)، موسی (ع)، عیسی (ع) و محمد (ص) بر این که علی (ع) خداست و نیروی رسالت از جانب اوست.

باب اول درباره آنکه علی (ع)، محمد (ص) را تا کوه قاف می‌برد و از آنجا سفر افسانه‌ای خود را به چهل دنیا انجام می‌دهد. پیغمبر راه هزار ساله را در یک لحظه (طرفة العین) طی می‌نماید. باب دوم در مدح فخر علی (ع) از نام خود امام علی (ع) که گویا او خدا و خالق

حی است. پس از حکایت درباره چگونگی آمدن محمد (ص) به اول جهان چهل دنیا و حیرت او از باغ که در آنجا علی (ع) را «شاه ولایت» را می بیند. این یکی از عقاید شیعه است که در آن ولایت از نبوت بالاتر است. (رجوع شود به ۱. کاربن ص ۶۹).

بعداً محمد (ص) دیگر ۳۹ دنیا را مسافرت کرده و در چهلمین بار دوباره علی (ع) را می بیند، علی (ع) جام «شریت طهور» را به محمد (ص) می دهد که او باده ولایت است. بعد از این باده به امر علی (ع) محمد (ص) را دوباره به جهان مادی (عالم خاکی) که راه ۸۰ هزار ساله است می رساند و در یک لحظه محمد (ص) به دروازه مدینه می رسد و به خانه علی (ع) می رود که علی (ع) را در خانه اش در حالت خواب می بیند پس از مقایسه معراج محمد (ص) از روی قرآن کریم و داستان پرواز او به چهل دنیا ذکر گردیده است.

در آخر ذکر شده که این کتاب به اجازه امام زمان (ع) نوشته شده به او پیشکش شده است. ولی باید این مخفی نگهداشت زیرا همه جا دشمنان دین زیاد می باشند.

در داستان از اشعار جلال الدین رومی و بیدل و احادیث جداگانه مثال آورده شده است.

تاریخ انجام کتابت: ۱۳۳۰ هـ (۱۹۰۲-۰۳ م)

داستان عبارت از ۷۵۰ بیت می باشد.

کاتب عابد و اخانی از توع گاز اشکاشم.

تاریخ کتابت ذکر نشده است.

نسخه یگانه است.

تعداد اوراق ۳۳ ورق ۶۶ صفحه.

۱۱۴

1959/22

رساله در باب هفت حدود دین

Risálá-e dar bayán-e haft hodud-e din

مؤلف معلوم نیست.

رساله خرد اسماعیلی دربارهٔ سلسله مراتب حدود جسمانی اسماعیلیه: (امام، حجت، داعی، معلم صادق، مآدون اکبر، مآدون اصغر، مستجیب) هر یک با عنوان جداگانه ذکر شده است و شرح گردیده است. عنوان دیگر این رساله «رساله هفت مرتبه» است. کتاب «شرح المراتب» از روی مضمون به این رساله نزدیک است. ولی متن اختلاف دارد.

خط: نستعلیق درشت روی کاغذ زرد رنگ اروپایی.

کاتب: ملا شاه سید علی.

تاریخ کتابت ۲۲ ذی القعدة ۱۳۴۶ ه. ق (۴ مه ۱۹۲۸ م)

تعداد اوراق ۱۳ ورق ۲۶ صفحه.

۱۱۵

1959/25

ایضاً

در این نسخه نام رساله «رساله هفت مرتبه» نوشته شده است.

خط: نستعلیق. کاغذ: خاکستری شرقی.
کاتب، محل کتابت و تاریخ کتابت ذکر نگردیده است.
تعداد اوراق ۵ ورق (۱۰ صفحه)

1959/24

۱۱۶

رساله در بیان ندامت روز قیامت

Risálá dar báýán-e nadámat-e rúz-e qiyámat

این رساله به ناصر خسرو نسبت داده شده است.
مضمون رساله: نصیحت ناصر خسرو برادر خود ابوسعید را قبل از وفاتش.
رساله از نام شخص اول نوشته شده با عبارت «ای برادر» شروع می شود.

اول متن با متن سفرنامه ناصر خسرو در بدخشان مشابه است و تاریخ وفات را نیز مثل این رساله (۲۸ ربیع الاول ۳۹۸ هـ. ۱۸ دسامبر ۱۱۰۴) ذکر نموده است ولی بعد متن به جای وصیت نامه ناصر به برادرش به شرع تفسیر بعضی از مسائل دینی پرداخته است.

در تذکره «خلاصة الاشعار» تقی کاشی (مؤلف شیعی سال تألیف ۱۶۰۷ م) متذکر شده که مؤلف تذکره شرح حال ناصر خسرو را به زبان فارسی ترجمه کرده است که آن را گویا ناصر در آخر حیات خود به عربی نوشته است و عنوان آن را «رساله الندما فی داد القیامة» و عقید «خلاصة الاشعار». بعداً این عقیده به کاشی به کتاب «هفت

اقلیم» و «آتشکده» انتقال یافت. رجوع شود به:

El - Khachob. Nasir-e Hosraw Le Caire, 1940. p. 17

جعلی بودن «ندامت‌نامه» به مؤلف «دبستان مذاهب» معلوم بوده است. مقایسه شود با مقدمه محمد معین به کتاب جامع الحکمتین ناصر خسرو.

خط: نستعلیق خوب. کاغذ: خاکستری شرقی.

تاریخ کتابت: ۱۱۴ ه. ق (۳۳ - ۱۷۳۲ م).

کاتب و محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۷ ورق ۱۴ صفحه.

1961/51

۱۱۷

رساله در تولا و تبرّا - Risálá dar tawallá wa tabarrá

رساله به شیخ نصیرالدین طوسی منسوب است.

رساله خُرد اسماعیلی دربارهٔ حفاظت و درخواست یاری از امام (تولا) ونهی روگرداندن از دشمنان (تبرّا) که در درکوهستان بنا به تقاضای نجیب‌الدین حسین اسد نوشته شده است. در رساله نام نصیرالدین عبدالرحمن ابن ابومنصور که کتاب مشهور نصیرالدین طوسی «اخلاق ناصری» به او بخشیده شده است ذکر گردیده است. متن کامل است و در حاشیه نیز بعضی یادداشت‌ها نوشته شده است.

خط: نستعلیق بد. کاغذ: شرقی.

کاتب: ملا خوبانی ابن مرادیکی.

تاریخ کتابت معلوم نیست.
تعداد اوراق ۵ ورق ۱۰ صفحه.

1959/15

۱۱۸

رساله در حقیقت دین - Risálá dar haqiqat-e din

مؤلف شهاب الدین شاه الحسینی (متوفی به سال ۵ یا ۶ دسامبر ۱۸۸۴ م)
رساله اسماعیلی در شناخت دین و امام.
رساله شاید از روی متن چاپی کتابت شده زیرا در اول مقدمه ناشر
آورده شده است.

خط: نستعلیق خوب. کاغذ: آبی اروپایی.

کاتب: شاه فطور محبت شاهزاده. تاریخ کتابت ذکر نشده است.

تعداد اوراق ۳۹ ورق (۷۸ صفحه). رجوع شود به:

نسخه چاپی: ایوانف ۶۴ شماره ۷۲۲.

Shihabudin shah ol-Husayni:

Risala dar hqiqat-i din, Bombay, 1955, (ISS. B. N 8)

1959/7

۱۱۹

رساله دوم اخوان الصفا -

Risálá-e dowwom-e Ikhvan-os-Safá

رساله نه چندان کلان ترجمه رساله سوم اخوان الصفا درباره
پیدایش و نیستی طبیعت و علوم درباره طبیعت از رزی معجم

معروف عربی قرن ۱۰.

رساله درباره طبیعت جهان و رموز آن و تشخیص که انسان همچون «عالم حیوان بزرگ» معرفی شده است.
خط: نستعلیق روی کاغذ تحریر معاصر.
کاتب: شاه فطور محبت شاهزاده.
تاریخ کتابت: ۱۳۶۸ هـ. (۴۹ - ۱۹۴۸ م)
محل کتابت معلوم نیست.
تعداد اوراق ۳ ورق ۶ صفحه.

1959/7

۱۲۰

رساله سوم اخوان الصفا -

Risálá-e savvom-e Ikhvan-os-Safá

موضوع: ادامه بخش دوم اخوان الصفا درباره علم درباره طبیعت در مورد علایق اخوان الصفا با اسماعیلیه رجوع شود به:

S. K. Nasr. An Introduction to Islamic Cosmological Dortrines.

Cambridge. Mass. 1964. pp 25 sq.

خط نستعلیق. کاغذ تحریر معاصر

کاتب شاه فطور محبت شاهزاده.

تاریخ کتابت: ۱۳۲۸ هـ. (۴۹ - ۱۹۴۸ م)

محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۴ ورق ۸ صفحه.

1959/27

۱۲۱

رساله شهودیه - Risálá-e shuhudya

مؤلف مولانا شرف الدین علی که در عصر ۱۵ م زندگی کرده است و یا شاید از آن هم پیشتر باشد زیرا در کتاب خود از قاسم انوار (متوفی به سال ۱۴۳۳) نام برده است.

رساله خُرد منشور مخلوط با اشعار عطار، جلال الدین رومی، نعمت الله ولی در موضوع هستی و نیستی عالم در روحیه شیعی تصوفی. خط نستعلیق خوب. کاغذ شرقی. کاتب و محل کتابت معلوم نیست. تاریخ کتابت نیز ذکر نشده است. تعداد اوراق ۷ ورق (۱۴ صفحه).

1959/16

۱۲۲

رساله مناظر به نام خدا و حق

Risálá-e monázira ba nám-e Khoda wa haqq

مؤلف معلوم نیست.

رساله اسماعیلی درباره تعلیم ابتدایی اسماعیلی. منقسم بر ۱۶ سؤال و جواب. خط نستعلیق. کاغذ شرقی.

کاتب ملا یاریک.

تاریخ کتابت ۶ محرم ۱۳۳۵ (۱۹ فوریه ۱۹۰۷)
تعداد اوراق ۱۸ ورق ۳۶ صفحه.

1959/7

۱۲۳

رساله یازدهم اخوان الصفا -

Risálá-e yazdahome Ikhvan-as-Safá

قسمتی از کتاب مشهور اخوان الصفا و ترجمه آن. قسمت تعلیم دربارهٔ طبیعت از معجم معروف عربی قرن ۱۰ م.

فصل دربارهٔ رشد جنین انسان و تأثیر سیارات روی آن (مقایسه شود «ام‌الخطاب» اصول آداب «آفاق‌نامه» و «روشنایی‌نامه»).

خط: نستعلیق. کاغذ: تحریر معاصر.

کاتب: شاه فطور محبت شاهزاده.

تاریخ کتابت: ۱۳۲۸ هـ (۴۹ - ۱۴۴۸ م).

محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۱۰ ورق ۲۰ صفحه.

1959/25

۱۲۴

روح‌نامه - Ruhnâme

مؤلف شاه نعمت‌الله ولی (متوفی به سال ۳۱ - ۱۴۸۳۰ م).

در این نسخه بطور اشتباه مؤلف ناصر خسرو ذکر شده است.

مثنوی خود با مضامین شیعی تصوفی دربارهٔ روح آدم.

تعداد ابیات: ۱۳۰ بیت.

خط: نستعلیق خوب. کاغذ: خاکستری شرقی.

کاتب: شاه فطور محبت شاهزاده.

تاریخ کتابت و محل کتابت ذکر نگردیده است.

تعداد اوراق ۵ ورق ۱۰ صفحه.

1959/13

۱۲۵

ایضاً

تعداد ابیات ۱۳۰ بیت.

روی کاغذ قوقندی به خط نستعلیق بد نوشته شده است.

کاتب: سید محمود ابن شاهزاده حمید.

تاریخ کتابت: ۱۳۰۷ م (۹۰ - ۱۸۸۹ م)

تعداد اوراق ۶ ورق ۱۲ صفحه.

1960/13

۱۲۶

ایضاً

در این نسخه مؤلف آن شاه نعمت‌الله ولی ذکر شده است. شاید این

مختصر آثار او باشد.

خط: نستعلیق خوب. کاغذ: خاکستری شرقی.

کاتب: شاهزاده محمد.

تاریخ کتابت و محل کتابت ذکر نشده است.

تعداد اوراق ۴ ورق ۸ صفحه.

۱۲۷

الف 1959/15

روشنایی نامه - Rawshanái náma

مؤلف ناصر خسرو.

کتاب مشهور حکیم ناصر خسرو دربارهٔ پیدایش آدم و عالم، عقل کل و نفس و هیولا با مضمون فلسفی اسماعیلی.
خط: نستعلیق خوب. کاغذ: آبی رنگ اروپایی.
کاتب: شاه فطور محبت شاهزاده.
تاریخ کتابت و محل کتابت ذکر نشده است.
تعداد اوراق ۱۸ ورق ۳۶ صفحه.
برای اطلاع بیشتر رجوع شود به: ا. ای برتلس. ناصر خسرو و اسماعیلیه.

مسکو ۱۹۵۹ ص. ۱۹۹.

۱۲۸

ب 1961/13

ایضاً

خط نستعلیق خوب. کاغذ اروپایی.
کاتب، تاریخ و محل کتابت ذکر نشده.
تعداد اوراق ۱۸ ورق ۳۶ صفحه.

۱۲۹

الف 1959/7

زبدة الحقایق

مؤلف عزیز ابن محمد النسفی (متوفی ۷۱۱ هـ / ۱۲۶۲ م)

موضوع: تصوف. رساله دربارهٔ پیدایش عالم روحانی و جسمانی.
خط: نستعلیق خوب. کاغذ: معاصر.
کاتب: شاه فطور محبت شاهزاده.
تاریخ کتابت: ۱۳۶۱ هـ / ۱۹۴۸.
۴۹ ورق.

۱۳۰

1959/13

زبدت الحقایق

مؤلف عزیز ابن محمد النسفی (متوفی ۷۷۱ هـ / ۱۲۶۲ م)
موضوع: تصوف. رساله دربارهٔ پیدایش عالم روحانی و مادی
و دربارهٔ مبدأ و معاد. متن کامل است.
خط: نستعلیق خوب. کاغذ: خوقندی بد.
کاتب: سید محمود ابن شاهزاده حمید.
تاریخ کتابت: ۲۷ ربیع الثانی ۱۳۱۷ هـ. / ۵ اوت ۱۸۹۹.
جای کتابت: درهٔ باغیف ناحیه شغنان.
۷۵ ورق.

۱۳۱

1959/24

سرگذشت ناصر خسرو

مؤلف: منسوب به ناصر خسرو.
موضوع: رساله خُرد راجع به حیات افسانه‌ای ناصر خسرو.

در اول مقدمه دینی و مبدأ درباره شرح حال ناصر خسرو. ولی
مضمون از شرح حال ناصر خسرو در هفت اقلیم و آتشکده و در
دیوان نشر تبریز تفاوت دارد.

متن ناقص است در ورق ۱۷ قطع شده است.
خط: نستعلیق متوسط. کاغذ: خاکستری ماوراء النهری.
تاریخ کتابت: ۱۱۴۳ هـ / ۱۷۳۲.
۱۷ ورق.

ب 1959/15

۱۳۲

سعادت نامه

مؤلف: بعقیده ملک الشعرا بهار شاعر اصفهانی ناصر خسرو که با
تخلص «شریف» شعر گفته است.
خط: نستعلیق. کاغذ: آبی اروپایی.
کاتب: شاه فطور محبت شاهزاده.
۱۴ ورق.

ب 1961/13

۱۳۳

ایضاً

نستعلیق خوب. کاغذ: شرقی.
آخر ندارد.
۱۲ ورق.

۱۳۴

ب 1962/17

سلام نامه

مؤلف: ضیایی (شاه ضیایی شغنانی) قرن ۱۸ م.

موضوع: ادبیات. قصیده راجع به فضیلت امام (ع).

خط: نستعلیق خوب. کاغذ: معاصر.

۶ ورق.

بعد از متن اصلی تفسیر «سورة القدر» قرآن مجید اضافه شده.

۱۳۵

الف ب 1960/4

سراج المؤمنین - Sirāj al-múminín

مؤلف شاعر بدخشانی قرن ۱۸ م نظم می باشد. گمان می رود که

مؤلف این مجموعه و مؤلف مجموعه اشعار شماره ۲۰۳ این

کلکسیون و دیگر بیاضها یک شخص می باشند.

مضامین اشعار (مثنوی) خصوصیات مذهبی اسماعیلی داشته به

چند گفتار منقسم است.

نسخه یگانه است. بعضی از اوراق نسخه ناقص می باشند.

خط: نستعلیق متوسط.

کاغذ: شرقی.

تاریخ کتابت: قرن ۱۹.

کاتب و محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۴۰ ورق ۸۰ صفحه.

۱۳۶

الف ب 1959/26

شرح المراتب - Sharh-ol-marátib

مؤلف معلوم نیست.

رساله اسماعیلی در موضوع حدود جسمانی اسماعیلی (امام
و باب اقدس، حجت، داعی، مأذون اکبر، مأذون اصغر، مستجیب).
نسخه کامل است.

خط: نستعلیق. کاغذ: سفید اروپایی.

کاتب: شاهزاده محمد.

تاریخ و محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۷ ورق ۱۴ صفحه.

۱۳۷

الف 1962/9

ایضاً

متن کامل است.

نسخه روی کاغذ تحریر معاصر با خط خوب نستعلیق نوشته
شده.

تاریخ کتابت: ۱۳۵۲ هـ. ق (۳۴ - ۱۹۳۳ م).

محل کتابت: سرای بهار قریه پارسینو شغنان بدخشان.

کاتب: شاهزاده محمد.

تعداد اوراق ۳ ورق ۶ صفحه.

۱۳۸

1959/10

ایضاً

متن کامل است.

در این نسخه نام رساله «رساله شرح المراتب» عنوان شده است.

خط: نستعلیق خوب روی کاغذ تحریر معاصر.

تاریخ کتابت تخمین سال ۱۳۷۰ ه. ق (۵۱ - ۱۹۵۰ م)

کاتب و محل کتابت ذکر نشده است.

تعداد اوراق ۸ ورق ۱۶ صفحه.

۱۳۹

ب 1960/12

ایضاً

این نسخه بنام «رساله شرح المراتب» یاد شده است.

متن کامل است.

خط: نستعلیق بد روی کاغذ زرد رنگ اروپایی.

کاتب: سید شاه ظهور.

محل کتابت: قریه یخشول اشکاشم.

تاریخ کتابت ذکر نشده است.

تعداد اوراق ۴۷ ورق ۹۴ صفحه.

۱۴۰

1960/11

ایضاً

این نسخه بنام «کتاب شرح المراتب» یاد شده است.

متن کامل است. خط: نستعلیق خوب. کاغذ یادداشت اروپایی.
کاتب: میرزا شمشیربیک.
تاریخ کتابت: ۱۳ شعبان ۱۳۴۱ هـ. ق (۳۱ مارس ۱۹۲۲ م)
محل کتابت ذکر نشده است.
تعداد اوراق ۲۰ ورق ۴۰ صفحه.

الف 1959/11

۱۴۱

شرح آیینۀ جام جهان‌نمای و طلسم گنج‌گشای
Sharh-e áyyinay-e jam-e jahannamáy wa telesm-e
ganjkusháy

مؤلف نامعلوم است.
رساله تصوفی.
خط: نستعلیق بد روی کاغذ زرد رنگ اروپایی نوشته شده.
کاتب: ملا سید عرب ولد شاه عباس.
تاریخ کتابت: ۱۳۲۵ هـ. (۰۸ - ۱۹۰۷ م)
محل کتابت قریه شیچیش (شاخدرۀ شغنان).
تعداد اوراق ۸۸ ورق ۱۷۶ صفحه.

1960/3

۱۴۲

شرح خطبة البیان - Sharh khotbat al- bayán
مؤلف طوری که متن اشاره شده است امیر سیّد حسن شریف حسینی

ولی این نام در هیچ تذکره یا کتابی موجود نیست.
تفسیر مفصل به زبان فارسی به کتاب شرح المراتب از مؤلف دیگر.
خط: نستعلیق خوب روی کاغذ تحریر معاصر نوشته شده است.
تاریخ کتابت ماه جمادی الثانی ۱۳۶۹ هـ. (مارس ۱۹۵۰).
کاتب و محل کتابت معلوم نیست.
تعداد اوراق ۱۱ ورق ۲۲ صفحه.

ب 1959/13

۱۴۳

شرح شعر عطار - Sharh-e shéri Attár

مؤلف معلوم نیست.
تفسیر و شرح یک غزل فریدالدین عطار درمورد اساس اعتقادات
تصوف.
نسخه روی کاغذ قوقندی با خط نستعلیق بد نوشته شده است.
کاتب: سید محمود ابن شاهزاده حمید.
تاریخ کتابت: ۱۳۰۷ هـ. (۹۰-۱۸۸۹ م)
رجوع شود به ا. ای برتلس. «صوفی‌گری و ادبیات تصوف».
مسکو، ۱۹۶۰، ص ۳۵۴-۳۵۹.
تعداد اوراق ۱۰ ورق ۲۰ صفحه.

الف 1960/12

۱۴۴

شش فرمان - Shish farmán

در این نسخه به عنوان «فرمان سرکار فیض آثار» یعنی شش فرمان

آغاخان درمورد شناخت امام وقت و پرداخت ذات یعنی حق دینی و مذهبی.

خط: نستعلیق بد روی کاغذ زردرنگ اروپایی نوشته شده است.

کاتب: سید شاه ظهور.

محل کتابت: قریه یخسول اشکاشم بدخشان شوروی.

تاریخ کتابت ذکر نشده است.

تعداد اوراق ۱۱ ورق ۲۲ صفحه.

گ ۱۹۵۹/۱۰

۱۴۵

ایضاً

نسخه با خط نستعلیق خوب روی کاغذ تحریر اروپایی نوشته شده است.

کاتب، تاریخ و محل کتابت ذکر نگردیده.

تعداد اوراق ۹ ورق ۱۸ صفحه.

ب ۱۹۵۹/۲

۱۴۶

شش فصل - Shish fasl

مؤلف ناصر خسرو.

کتاب معروف ناصر خسرو که از روی روشنائی نامه به نثر نوشته

شده است.

متن کامل است.

خط: نستعلیق خوب روی کاغذ قوقندی نوشته شده.

کاتب: ملا یاریک.

تاریخ کتابت ۲۲ محرم ۱۳۲۴ هـ. ق (۱۹۵۶ - ۱۸ مارس).

تعداد اوراق ۴۰ ورق ۸۰ صفحه.

۱۴۷

الف 1959/8

صحیفة الناظرین - sifat-an-názirin

مؤلف: غیاث الدین علی ابن حسین ابن امیران الاصفهانی؟

(در متن چاپ شده، سید سهراب ولی بدخشانی).

متن کامل است. رساله اسماعیلی در موضوع شناخت امام.

نسخه مقدمه دیگر از نسخه چاپ شده دارد.

اگر مقدمه دیگری در این نسخه نیامده باشد پس مؤلف «صحیفة

الناظرین» در قرن ۷۱۵ هـ. در بدخشان زندگی کرده است و نام آن

شخص معلوم است. متن مقدمه چنین است...

بعده نموده می شود که این بنده خاندان المعتصم بتأیید

الغیاث الدین علی ابن حسین ابن امیران الاصفهانی، بنابر خوااهش

بعضی عزیزان این چند سطر که فواید آن از مباینات تأویلات عیان

است نه از مشابهاات تنزیلات بیانی در سلک تحریر درآورده شد...

نسخه باسواد خوب نوشته شده است.

خط: نستعلیق خوب روی کاغذ تحریر معاصر نوشته شده است.

کاتب: شاه فطور محبت شاهزاده.

محل کتابت: شهر خاروغ. تعداد ورق ۵۷، ۱۰۴ صفحه.
 تاریخ کتابت: ۱۱ ذی‌الحجه ۱۳۶۵ هـ. / ۱۷ دسامبر ۱۹۴۶ م
 رجوع شود به نشر این کتاب:
 si wa shish sahifa, by sayyid suhrab Badakhshani, ed
 by Hushang Ojaqi. Tehran, 1961, (ASS, A, No. 12.

الف 1959/16

۱۴۸

طلوع الشمس - Tulú-ash-shams

مؤلف خاکی خراسانی یا به طور دیگر امام‌قلی دیزبادی که در قرن ۱۷
 زندگی کرده است.

نسخه مثنوی خیلی بزرگ اسماعیلی عبارت از ۱۴۴۶ بیت درباره
 آفاق و انفس و اخلاق اسماعیلی.

تاریخ تصنیف مثنوی از قول ایوانف ۱۰۵۵ هـ. (۴۶ - ۱۶۴۵ م)
 می‌باشد و به هفت باب منقسم شده است.

متن کامل است ولی بعضی از نواقص خطی دارد.
 خط: نستعلیق دقیق روی کاغذ شرقی نوشته شده است.

تاریخ و محل کتابت و نام کاتب معلوم نیست.

تعداد اوراق ۵۲ ورق ۱۰۴ صفحه.

رجوع شود به چاپ متن:

Diwan of Khaki Kharásani, ed. by W. ivanow.
 Bombay. p. 3 n. 2.

۱۴۹

و 1958/13

Zafarnama - ظفر نامه

در این نسخه نام مؤلف خواجه بوذرجمهر وزیر انوشیروان ذکر شده است. رساله مشهور درباره کارنمایی بوزج مهر حکیم.

خط: نستعلیق درشت روی کاغذ قوقندی نوشته شده است.

کاتب: سید محمود ابن شاهزاده حمید.

تاریخ کتابت: ۹ ربیع الاول ۱۳۰۷ هـ (۳ نوامبر ۱۸۸۹ م)

محل کتابت ذکر نشده است.

تعداد اوراق ۸ ورق ۱۶ صفحه.

متن چاپی:

Sh. Schefer, Chresromatie. persane, t. i. Paris, 1883,

pp. 2 - 10.

1962/4 g

۱۵۰

فال نامه امام جعفر صادق (ع) -

Falnama-e imam-e jáfare sadiq

مؤلف نامعلوم است.

نسخه درباره تعویص و فال بینی عبارت از جدول و دعای گوناگون.

بعد از آن تعبیر خواب در نظم از روی نام رسولان و امامان شیعه

اثنا عشر، تعبیر خواب دید آدم (ع)، محمد (ص)، نوح (ع)، علی (ع)،

شیث (ع)، حسین (ع)، علی زین العابدین (ع)، محمد باقر (ع)،

موسی (ع)، داود (ع)، سلیمان (ع) و دیگران. این تعابیر با جدول نقاشی شده و در فال‌نامه آورده شده است.
خط: نستعلیق خوب روی کاغذ اروپایی.
کاتب، تاریخ و محل کتابت معلوم نیست.
تعداد اوراق ۱۳ ورق ۲۶ صفحه.

۱۵۱

و 1959/11

فرج القلوب - Faraj-al-qulub

مؤلف نامعلوم است.

رساله تصوفی شیعی. درباره توحید و شناخت ذات حق.
خط: نستعلیق بد روی کاغذ زردرنگ اروپایی نوشته شده است.
کاتب: ملا سید عرب فرزند شاه عباس.
تاریخ کتابت: ۱۳۲۵ هـ (۱۹۰۷-۰۸ م)
محل کتابت: قریه شچیش ناحیه شغنان.
تعداد اوراق ۶۱ ورق ۱۲۲ صفحه.

۱۵۲

و 1959/8

فصل در بیان شناخت امام

Fasl dar bayan-e shanakhte imam

نام مؤلف معلوم نیست ولی از روی متن معلوم می‌گردد که او در قرن ۱۶ زندگی کرده است. شاید او خیرخواه هراتی باشد.

نام دیگر این مجموعه «مداعن الاسرار».

متن کامل است.

خط: نستعلیق خوب.

کاتب: شاه فطور محبت شاهزاده.

تاریخ کتابت: ۲۱ محرم ۱۳۶۶ هـ (۱۳ دسامبر ۱۹۴۸ م)

محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۳۷ ورق ۷۴ صفحه.

1962/5

۱۵۳

فضیلت نامه - Fazilatnama

مؤلف سید جلالی شاه ابن محی شاه کلان از گلگت متوفی به سال ۱۹۴۰ م.

رساله شیعی - اسماعیلی درباره فضیلت امام و شناخت او از جانب پیروانش.

این نسخه اول و آخر ندارد. نسخه خیلی نادر و کمیاب است. صفحه ۷ - ۴۵ شامل مناجات مؤلف. در شکل مثنوی، ترجیع بند، مخمس.

فضیلت نامه عبارت از ۱۰۵ صفحه می باشد.

کاتب، تاریخ و محل کتابت ذکر نشده است.

از روی گفته و. ایوانف فضیلت نامه در سال ۱۳۴۵ هـ. (۱۹۳۶ م)

در بمبئی به نشر رسیده است. و عبارت از ۱۴۴ صفحه می باشد.

۱۵۴

1963/12

فضیلت‌نامه حضرت امیرالمؤمنین علی ابن ابی طالب (ع)

مؤلف سید جلالی شاه ابن محی شاه کلان از گلگت متوفی به سال ۱۹۴۰ م.

رساله اسماعیلی در فضیلت امام علی (ع) از سخنان محمد (ص) که می‌گوید:...

که روزی حضرت محمد مصطفی مولانا در خانه ام سلمه نشسته بود و چنین تقریر می‌گردد از لفظ دُرّبار حواش: «هر که می‌خواهد که حضرت آدم را ببیند با صفتش و حضرت نوح را ببیند با شکرش و حضرت ادریس را ببیند با رفعتش و حضرت داود را ببیند با خلیفتش و حضرت ایوب را ببیند با صبرش و حضرت سلیمان را ببیند با ملکش و حضرت ابراهیم را ببیند با خلیفتش...».

... ام سلمه گفت: یا رسول الله حق سبحانه و تعالی این فضیلت با علی ابن ابوطالب داده است.

رساله عبارت از چهار ورق فتوکی در ۸ صفحه با خط متوسط نستعلیق نوشته شده است.

کاتب و محل تصنیف معلوم نیست.

در آخر رساله سال کتابت ۱۳۲۷ هـ نشان داده شده است.

این نسخه نادر بوده هنوز در هیچ جا تصنیف نشده است.

تعداد ضحیفه ۱۳۵ صفحه.

۱۵۵

الف 1962/9

فی بیان حدهای علوی و سفلی -

Fi bayan-e hadhay-e olwi wa sofli

مؤلف نامعلوم است.

نسخه عبارت از تعلیمات اسماعیلی به عناوین ذیل:

۱. فصل در بیان هفت حدود دین.

۲. باب در بیان ده حد علوی و سفلی. علوی: عقل کل، نفس کل،

جد، فتح، خیال. سفلی جسمانی: ناطق، اساس، امام، حجت، داعی.

نسخه روی کاغذ تحریر معاصر با خط نستعلیق خوب نوشته شده

است.

کاتب: شاهزاده محمد.

تاریخ کتابت که روی صفحه ۱۶ نوشته شده است: ۱۳۵۲ هجری

۳۴ - ۱۹۳۳ م می باشد.

محل کتابت: سرای بهار، قریه پارشنو ناحیه شغنان.

تعداد اوراق ۶ ورق ۱۲ صفحه.

۱۵۶

ب 1959/27

فی موعظه - Fi mawiza

در اول رساله آمده است: «نظامی را است» ولی مؤلف آن نظامی

نمی باشد. زیرا در آن از خواجوی کرمانی و امیر خسرو یاد شده است.

قصیده بسیار بزرگ با ردیف «خوش است».

خط خوب نستعلیق روی کاغذ خاکستر رنگ شرقی.
کاتب، تاریخ و محل کتابت ذکر نشده است.
تعداد اوراق ۳ ورق ۶ صفحه.

۱۵۷

و ۱۹۵۹/۷

قصه ابتدای اول اخوان الصفا

Qissay-e ibtidai affale Ikhwan-as- safa

این نام را کاتب نوشته است. مجموعه قسمتی از ترجمه رساله اول
علم درباره طبیعت از اخوان الصفا معجم عربی قرن ۱۰ م و درباره
آفرینش عالم.

خط: نستعلیق خوب روی کاغذ اروپایی نوشته شده است.

کاتب: شاه فطور محبت شاهزاده.

تاریخ کتابت: ۱۳۶۸ هـ (۴۹ - ۱۹۴۸ م)

تعداد اوراق ۲ ورق ۴ صفحه.

۱۵۸

و ۱۹۵۹/۲۵

قصه آفریدن دنیا - Qissa-e aferidan-e donya

مؤلف نامعلوم است.

رساله خرد درباره آفرینش دنیا و دیگر مخلوقات روی دنیا.

خط: نستعلیق بد کاغذ شرقی.

کاتب، تاریخ و محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۲ ورق ۴ صفحه.

۱۵۹

ژ ۱۹۵۹/۱۳

قصه در باب معراج منصور حلاج

Qissa dar bab-e mārāje Mansur Hallaj

مؤلف نامعلوم است. مجموعه خُرد دربارهٔ شهادت حسین ابن منصور حلاج و کرامات او. در آخر مجموعه مجادله حلاج با ابلیس و توبه سفیان سوری.

خط: نستعلیق بد روی کاغذ قوقندی.

کاتب: سید محمود ابن شاهزاده حمید.

تاریخ کتابت و محل کتابت ذکر نگردیده است.

تعداد اوراق ۸ ورق ۱۶ صفحه.

۱۶۰

ب ۱۹۵۹/۹

قصه سرگذشت حضرت بابا سیدنا

Qissa-e sarguzasht-e hazrat-e Baba

مؤلف معلوم نیست.

ترجمه حال جعلی حسن صباح. اول کتاب در مجموع مشابه ترجمه حال حسن صباح است که در تاریخ جوینی آمده است. ولی بعد از آن داستان سه یار مدرسه شروع می شود. یعنی حسن صباح، نظام الملک و عمر خیام که گویا از قول حسن صباح باشد. ولی

میرخواند این قصه را از نام نظام‌الملک حکایت می‌کند.
خط: نستعلیق خوب روی کاغذ زردرنگ اروپایی نوشته شده
است.

کاتب: سید ناصر علی شاه.

تاریخ کتابت: ۱۳۲۷ هـ. ق (۱۹۰۹ م)

محل کتابت: سریقول پامیر شرقی.

تعداد اوراق ۲۵ ورق ۵۰ صفحه.

راجع به این موضوع رجوع شود به:

H. Bowen. The sarguzasht-i sayyid-na. "The tale of the schoolfellowes" and the wasayaof Nizam al-mulk. JRAS, 1931, pp. 771 - 782.

الف 1960/6

۱۶۱

قصه کشتی گرفتن امام حسن (ع) و امام حسین (ع)

Qissa-i kushati giriftan-e imam hasan wa imam husayn

مؤلف نامعلوم است.

قصیده خُرد شیعی اثناعشری درباره کشتی گرفتن حضرت امام

حسن (ع) و امام حسین (ع).

خط: نستعلیق بود روی کاغذ زرد شرقی نوشته شده است.

تاریخ کتابت: ۱۱۶۸ هـ. (۵۵-۱۷۵۴ م)

کاتب و محل کتابت معلوم نیست.

تعداد اوراق ۲ ورق ۴ صفحه.

1963/12 m

۱۶۲

کتاب شرح خطبة البیان حضرت امیرالمؤمنین
 Kitab-e sharh-e khutbat-ol bayan-e hazrat-e
 Amir-ol-múminin

رساله مؤلف نامعلوم.

رساله اسماعیلی درباره امامت علی (ع) و جانشینی او بعد از پیغمبر محمد (ص).

در رساله با استناد به احادیث نبوی و سخنان خود علی (ع) درباره وصی و جانشینان پیغمبر بعد او را اثبات می نماید.

رساله بعد از حمد سپاس بر محمد (ص) چنین شروع می شود: ... اما بنده آنکه شرح خطبة البیان حضرت امیرالمؤمنین و امام المتقین اسدالله غالب و غالب کل غالب علی ابن ابی طالب سلام الله بدانکه... و تا آخر شرح سخنان علی و احادیث نبوی می باشد.

تاریخ تصنیف و کتابت و نام کاتب معلوم نیست.

رساله عبارت از ۳۰ ورق کپی که مجموع ۶۰ صفحه می باشد. در هر رساله با خط زیبای نستعلیق که با شکسته آمیخته است نوشته شده است.

در رساله از قرآن مجید و سخنان خود علی (ع) زیاد مثالها آورده شده که درباره امامت علی (ع) گواهند آورده شده است.

تاریخ کتابت: ۱۳۲۷ هـ. (۱۹۰۹ م)
 تعداد اوراق ۳۲ ورق و ص ۶۴ صفحه.
 درباره این رساله رجوع شود به اندی کاربن ص ۷۶ - ۷۷ درباره
 زمان نوشتن «خطبة البیان» و چاپ متن خطبة البیان به حیث قسمت
 اول کتاب «نهج البلاغه» چاپ تهران. متن عربی با تفسیر مفصل
 فارسی بدون ذکر سال نشر.

۱۶۳

1963/7

قیدهای تاریخی - Qayd ha-i tárikhí

مؤلف قربان شاه ظهور بیک زاده.
 قیدهای از نامؤلف نوشته شده درباره واقعه تاریخی از سال ۱۸۵۸
 الی ۱۹۲۰ میلادی در بدخشان اطلاع می دهد.
 خط: نستعلیق بد روی کاغذ تحریر معاصر نوشته شده است.
 کاتب و محل کتابت معلوم نیست.
 تاریخ کتاب از روی گفته صاحب نسخه سالهای ۴۵ - ۱۹۴۱
 می باشد.
 تعداد اوراق ۸ ورق ۱۶ صفحه.

۱۶۴

کتاب فارغی - Kitab-e Fariqi

مؤلف فارغ یا فارغی حسین ابن حسن گیلانی، معاصر عباس اول

صفوی (۱۶۲۹-۱۵۸۷).

داستان شیعی اثناعشری در مدح علی (ع) و کارنامه‌های او در حدود ۳۵۰۰ بیت.

کتاب در سال ۱۰۰۰ هـ. ۹۲- (۱۵۹۳ م) به اتمام رسیده است.

خط: نستعلیق خوب روی کاغذ تحریر معاصر نوشته شده است.

تاریخ کتابت: ۴ محرم ۱۳۶۸ هـ. (۶ نوامبر ۱۹۴۸ م)

کاتب و محل کتابت ذکر نشده است.

تعداد اوراق ۱۰۹ ورق ۲۱۸ صفحه.

رجوع شود به:

A. Sprenger. Catalogue of the Arabic and Hindustani MSS at the Library of the King of Oudh. vol. 1, p. 397, No. 209.

کتاب در شیراز در سال ۱۳۳۶ هـ به چاپ رسیده است.

ب ۱۹۶۰/۲۲

۱۶۵

کتاب قطرة البحر - Kitab qatrat-ol-bahr

مؤلف مبارک و اخانی.

مثنوی تصوفی - شیعی اثناعشری که ادامه مثنوی «رساله چهل

دنیا» می باشد. در بحر حجاز و خفیف نوشته شده است.

کتاب از مقدمه و ۱۷ باب عبارت می باشد که هر باب با آیات از

قرآن شروع می شود. عناوین ده باب اول چنین است:

- ۱- در بیان شش منزلتی که در آدمی به تأویل باطن.
 - ۲- در بیان هفت اخلاق‌هایی که زیر او بالای آدمی اند به تأویل باطن.
 - ۳- شهادت قطعی به خداوند حاضر عصر و زمین.
 - ۴- در بیان بیت المعمور و سفینه نوح.
 - ۵- در بیان آنکه هر چه در عالم هست در آدم هست.
 - ۶- در بیان دوازده برج عالم کوچک.
 - ۷- در بیان فلک‌های عالم کوچک.
 - ۸- در بیان دانستن چهار شرط که در عالم تن است.
 - ۹- در بیان چهار دریا و چهار فصل و چهار قطب و چهار ملایکتان که در عالم او آدمند.
 - ۱۰- در بیان تقرب و گرامی بودن به حق تعالی در نماز.
- پس از این باز هشت باب دیگر می‌آیند.
- در مثنوی رشد نطفه انسان از آب منی و تأثیر هفت سیاره و در عقل و روح انسان، نقص هر عضو بدن انسان و ارتباط آنها با عالم روحانی، ارتباط چهار عنصر با ملایکه (باد، جبرئیل، خاک عقل کل، آب اسرافیل، آتش، عزرائیل و غیره انعکاس یافته است.
- تاریخ تصنیف مثنوی ۱۳۲۰ (۱۹۰۲-۰۳ م) تعداد ابیات ۱۸۰۰ بیت. متن کامل است.
- نسخه نادر و یگانه و هنوز توصیف نشده.

کاتب: عابد و اخانی.

محل کتابت: اشکاشم.

تعداد اوراق ۸۵ ورق ۱۷۵ صفحه.

۱۶۶

ی 1959/27

کشف الحقایق - Kashf-ol-haqaiq

مؤلف: عبدالعزیز و یا عزیز ابن محمد النسفی مؤلف کتاب زیده الحقایق. صوفی معروف متوفی به سال ۶۶۱ هـ. ق (۶۳-۱۲۶۲ م) در این نسخه تاریخ تصنیف کتاب را اشتباهاً ۶۷۱ هـ. (۷۳-۱۲۷۲ م) آورده است و محل تصنیف را بخارا ذکر کرده است.

رساله بزرگ تصوفی راجع به مسائل فلسفی عمومی (هستی) و شرح اصطلاحات تصوفی. در اول درباره با هم پیوستن تمام مذاهب و فرق اسلامی با استناد به ابومنصور ماتریدی (متوفی در سال ۹۴۴) و غزالی و ابوجعفر طوسی.

متن کامل است بجز از ورق ۱۲۷.

خط: نستعلیق خوب کاغذ نسواری شرقی.

کاتب: ملا سید سلطان علی.

محل کتابت: قریه کولیف ناحیه شغنان.

تعداد اوراق ۸۸ ورق ۱۷۶ صفحه.

متن چاپی: عبدالعزیز محمد نسفی. کشف الحقایق باهتمام احمد

مهدوی. تهران ۱۳۴۴.

۱۶۷

کشف الصلوات - Sirāj al-salawāt

مؤلف مبارک و اخانی.

مجموعه تفسیر منظوم بر آیات قرآن بجز خفیف.
 اثر از پنج باب بزرگ که بنام منزل یاد شده‌اند عبارت می‌باشد:
 منزل اول درباره نماز و زکات. دوم: پاکی، عمل صالح. سوم: صبر.
 چهارم: پرهیزکاری. پنجم: شاکری. تقریباً ۲۵۸۰ آیات قرآن تفسیر
 شده است. متن کامل است. تعداد ابیات ۱۸۰۰ بیت.
 تاریخ تصنیف: ۱۳۱۴ هـ. (۹۷ - ۱۸۹۶ م)
 خط: نستعلیق متوسط. کاتب: عابد و اخانی.
 محل کتابت: و اخان اشکاشم.
 نسخه نادر و یگانه است.
 تعداد اوراق ۳۵۶ ورق ۷۱۲ صفحه.

1962/16

۱۶۸

کشف الصلوات

مؤلف: مبارک و اخانی.

موضوع: نظم، تصوف. اثر مذکور تفسیر بعضی از آیات قرآن مجید
 بوده از پنج قسمت (منزل) عبارت است.
 تاریخ تألیف: ۱۳۱۴ هـ (۱۸۹۶ م)
 متن مکمل است.

خط: نستعلیق متوسط. کاغذ: شرقی جدول دار.
کاتب: عابد و اخانی.
تاریخ کتابت معلوم نیست.

۱۶۹

1959/26

کلام امیرالمؤمنین علی

مؤلف معلوم نیست.
رساله خُرد اسماعیلی اخلاقی با قول نقل از حضرت علی (ع).
متن کامل است.
خط: نستعلیق. کاغذ: اروپایی.
کاتب: شاهزاده محمد.
تاریخ کتابت نیست.
۱۸ ورق.

۱۷۰

و 1959/21

کلمه بامعرفت

مؤلف نامعلوم. رساله دربارهٔ سلسلهٔ حدود اسماعیلیه دوران خلفای
فاطمی (جد، فتح، خیال) و صفات مستجیب می باشد.
خط: نستعلیق. کاغذ: اروپایی.
کاتب: ملا شاه سید علی.
تاریخ کتابت: ۱۳۴۶ هـ. (۱۹۲۸).

۵ ورق.

ب 1959/5

۱۷۱

گلشن راز

مؤلف: سعدالدین محمود ابن امین‌الدین عبدالکریم ابن یحیی
شبستری (متوفی ۱۳۲۰ م)

موضوع: ادبیات، نظم.

مثنوی معروف تصوفی که به شکل جواب به سؤالات شیخ
خراسانی فخرالسادات حسینی در سال ۱۳۱۱ م یا ۱۳۱۷ م نوشته
شده است.

خط: نستعلیق خوب.

کاغذ: سفید اروپایی.

کاتب: یاریک.

۶۶ ورق.

الف 1959/27

۱۷۲

گنج العارفین

مؤلف معلوم نیست.

موضوع نظم صوفیانه در اخلاق.

متن کامل است.

خط: نستعلیق خوب با علایم شکسته.

کاغذ: شرقی خاکستری.

تاریخ کتابت، کاتب و جای کتابت معلوم نیست.

۷ ورق.

1961/12

۱۷۳

گهر ریز

مؤلف: گهر ریز ولد خواجه صالح یمگی *

موضوع: تاریخ، رساله دربارهٔ پیدایش اسماعیلیه در بدخشان از زمان آمدن حکیم ناصر خسرو بلخی و اطلاعات کامل دربارهٔ امامان اسماعیلیه تا امام ۴۵ اسماعیلیه آغا حسن علিশاه، آقا خان اول و شاهان و پیران بدخشان.

تاریخ تصنیف: ۱۲۵۱ هـ. ۱۸۳۱ م. محل کتابت: جرم افغانستان.

خط: نستعلیق خوب.

کاغذ: خوقندی.

تاریخ کتابت و کاتب معلوم نیست.

۸۳ ورق.

شماره‌ها ۱۹۹ تا ۲۰۴ مثنویات در موضوع مختلف آورده شده که

از ترجمه آن صرف نظر شد. (مترجم).

*. یادداشت مترجم: در فهرست نام مؤلف اشتباهاً کوچک نوشته شده است و چون این اثر مورد تحقیق مترجم قرار داشت ثابت شد که مؤلفان گهر ریز ولد خواجه صالح یمگی است.

1960/13

۱۷۴

مثنوی حافظی

مؤلف: حافظی یا حافظ (دربارهٔ حیات او چیزی معلوم نیست).
 مثنوی خُرد شیعی در مدح دوازده امام و دربارهٔ اساس دین
 و شریعت. تاریخ تألیف معلوم نیست.
 خط: نستعلیق متوسط. کاغذ: شرقی.
 کاتب معلوم نیست.
 تاریخ کتابت معلوم نیست.
 ۷ ورق.

۱۷۵

مجموعهٔ ادعیه و مناجات‌ها

مؤلف معلوم نیست.
 مجموعه عبارت از دعاهاى مختلف و استمداد از حضرت
 على (ع) جهت شفای گرفتاری و مریضی و نصرت در جنگ با اهل
 کفر.
 خط: نستعلیق متوسط.
 کاغذ: معاصر اروپایی.
 تاریخ معلوم نیست.
 ۹ ورق.

۱۷۶

1959/12

مجموعه اشعار نظمی

مؤلف نظمى قرن ۱۸ م.

موضوع: ادبیات. نظم مجموعه شامل ترجیع بند، قصاید، مخمس و مثنوی کوچک در بحر طویل.

خط: نستعلیق خوب.

کاغذ: شرقی.

کاتب: سید محمود.

تاریخ کتابت: ۱۳۱۱ هـ. / ۱۸۹۴ م

۱۵۳ ورق.

۱۷۷

1963/3

مجموعه رسایل و ادعیه

مؤلف: نامعلوم.

مجموعه در شناخت روز ساعت و هفته و غیره.

تاریخ تألیف: معلوم نیست.

خط: نستعلیق بد.

کاغذ: جوقندی.

کاتب: معلوم نیست.

تاریخ کتابت: معلوم نیست.

۸۸ ورق. روی ورق ۵۹ ب مهر بنام نظرداد آقا قال:

۱۷۸

محمود و ایاز

مؤلف: مولانا زلال خوانساری (متوفی ۱۰۲۵ هـ. / ۱۶۱۶ م)

خط: نستعلیق خوب با علایم شکسته.

کاغذ: شرقی مجدول با رنگ زرد، سیاه و قرمز.

متن ناقص است. اول ندارد.

تاریخ کتابت: ۱۰۸۳ هـ / ۱۶۷۳

۲۰۴ ورق.

۱۷۹

مرآت المحققین

منسوب به ناصر خسرو (شاید مؤلف آن نصیرالدین طوسی باشد).

موضوع: فلسفه. دربارهٔ متناسب آفاق و انفس عبارت از

۷ باب.

خط: نستعلیق درشت.

کاغذ: اروپایی.

کاتب: ملا سید عرب ولد شاه عباس.

تاریخ کتابت: ۱۳۲۵ هـ / ۱۹۰۷ م

محل کتابت: شغنان

۳۱ ورق.

۱۸۰

1959/13

ایضاً

خط: نستعلیق.

کاغذ: خوقندی.

کاتب: سید محمود ابن شاهزاده حمید.

تاریخ کتابت: ۱۳۰۷ هـ / ۱۸۸۹

۶۱ ورق.

۱۸۱

1959/17

ایضاً

خط: نستعلیق بد.

کاغذ: شرقی خاکستری.

کاتب: یاریک.

تاریخ کتابت: ۱۳۳۸ هـ / ۱۹۱۹ م.

۶۴ ورق.

۱۸۲

مطلوب السائلین

مؤلف: نامعلوم.

رساله اسماعیلیه عبارت از ۹۰ سؤال و جواب.

خط: نستعلیق خوانا.

کاغذ: شرقی.

کاتب: یاریک.

تاریخ کتابت: ۱۳۲۵ هـ / ۱۹۵۷ م.

۲۱ ورق.

۱۸۳

الف 1963/12

مطلوب المؤمنین

مؤلف: نصیرالدین طوسی.

موضوع: رساله فلسفی.

خط: نستعلیق دقیق و زیبا با علایم شکسته.

کاغذ: سفید اروپایی.

کاتب: معلوم نیست.

تاریخ کتابت: ۱۳۲۷ هـ / ۱۹۰۹ م.

۹ ورق. متن کامل است.

۱۸۴

g 1959/13

ایضاً

متن کامل است نیست.

خط: نستعلیق بد.

کاغذ: خوقندی.

کاتب: سید محمود ابن شاهزاده حمید.

تاریخ کتابت: ۱۳۰۷ هـ. / ۱۸۸۹ م.
۱۲ ورق.

۱۸۵

ایضاً

متن ناقص است. آخر ندارد.

خط: نستعلیق متوسط.

کاغذ: شرقی خاکستری.

کاتب: معلوم نیست.

۷ ورق. (۱۲۰ الف - ۱۲۶ الف)

یادداشت: بعد ورق ۱۲۶ الف از رساله ارشاد الطالبین فی ذکر ائمه

اسماعیلیه. این متن هم ناقص است.

الف 1960/15

۱۸۶

معارف الاسرار (معارف)

مؤلف: احمد رومی (متوفی ۱۳۵۰ م)

موضوع: رساله تصوف. تفسیریه آیات قرآن کریم واحادیث

وقول نقل از عبدالله مغربی، جلال الدین رومی، حمدانی
و غیره.

عبارت از ۴۰ فصل.

خط: نستعلیق بد.

کاغذ: شرقی خاکستری.

تاریخ کتابت: ۱۲۱۴ هـ / ۱۸۰۰ م.

۹۱ ورق.

۱۸۷

ب ۱۹۶۳/۳

معراج‌نامه شریف

مؤلف: نامعلوم.

موضوع: دینی. دربارهٔ معراج حضرت محمد (ص).

متن ناقص: آخر ندارد.

خط: نستعلیق بد و دو ورق آخر با خط زیبای نستعلیق آمیخته با

شکسته.

کاتب: میرزا علی نظر.

تاریخ کتابت: ۴ رمضان ۱۳۱۱ هـ / ۱۱ مارس ۱۸۹۴ م.

۳۰ ورق.

۱۸۸

مقدمه در بیان آنکه نقطه عبارت از چیست...

مؤلف: نامعلوم.

موضوع: رساله تصوفی - شیعی دربارهٔ شرح اشکال هندسه

(نقطه، خط، سطح، جسم) قول نقل از حضرت علی (ع) و آیات

قرآن کریم.

خط: نستعلیق خوب.

کاغذ: شرقی.

تاریخ کتابت: معلوم نیست.

۴ ورق. متن ناقص است.

مناجاتهای مختلف اسماعیلی: ۲۲۶، ۲۲۵، ۲۲۴، ۲۲۳، ۲۲۲،

۲۲۱

1963/12

۱۸۹

موعظه فی الساعت [المذکور] مبارک (نوروزنامه)

مؤلف: حسین ابن یعقوب شاه ابن صوفی گائینی خراسانی (قرن

۱۹ م)

موضوع: خطبه اسماعیلی که در روز نوروز بیان می شود.

خط: نستعلیق خوب.

تاریخ کتابت: ۱۳۲۷ هـ. / ۱۹۰۹ م.

۹ ورق.

ی 1959/24

۱۹۰

ایضاً

ل 1962/17

۱۹۱

ایضاً

دو شماره فوق از روی شماره ۲۲۷ (۱۸۹) کتابت شده.

ک 1612/17 - ی 1612/17

۱۹۲ و ۱۹۳

موعظه فی عید الاضحی

مؤلف: معلوم نیست.

موضوع: خطبه روز عید قربان.

خط: نستعلیق خوب.

کاغذ: اروپایی.

۲۱ ورق.

ی 1959/14

۱۹۴

نام چهارده معصومان

موضوع: رساله خُرد شیعی درباره ۱۲ امام و حضرت محمد (ص)
و حضرت فاطمه (س) و مکان وفات و محل آرامگاه ایشان.

خط: نستعلیق تندنویس.

کاغذ: شرقی.

۵ ورق.

۱۹۵

ن ۱۹۶۲/۱۷

ایضاً

خط: نستعلیق خوب.

کاغذ: معاصر کارخانه‌ای.

۴ ورق.

۱۹۶

۱۹۶۰/۲

نجم الهدی

مؤلف: سید محمد موسوی نوربخش (مؤلف با این نام معروف نیست).

موضوع: رساله شیعی تصوفی در نظم عبارت از ۴ فصل و ۴ باب (کوکب). در موضوع فلسفی و اخلاقی برای آنانیکه تازه به اهل تصوف را رد می‌شوند.

متن ناقص است. در آخر باب ۴ جلد روق افتاده.

خط: نستعلیق دقیق.

کاغذ: اروپایی.

کاتب: معلوم نیست.

تاریخ کتابت: معلوم نیست.

۱۵۰ ورق.

ی 1960/6

۱۹۷

نظم المقامات

مؤلف: الفت.

موضوع: نظم تصوف طریقه نقشبندیه.

خط: نستعلیق بد.

کاغذ: شرقی زردرنگ.

تاریخ کتابت: ۱۱۶۸ هـ. / ۱۷۵۴ م.

۴۶ ورق.

1963/2

۱۹۸

نورنامه

مؤلف: نامعلوم.

متن کامل است.

خط: نستعلیق بد.

کاغذ: شرقی خاکستری.

کاتب: معلوم نیست.

۹ ورق.

1963/2

۱۹۹

ایضاً

متن کامل است.

خط: نستعلیق بد.

کاغذ: معاصر کارخانه‌ای.

کاتب: ملا عبدالنظر.

تاریخ کتابت: ۱۳۴۵ هـ. / ۱۹۲۶ م.

۱۰ ورق.

الف 1959/15

۲۰۰

نورنامه دوم

مؤلف: نامعلوم.

مضمون با شماره ۲۳۷ - ۲۳۶ هم‌نواخت است.

متن کامل است.

خط: نستعلیق.

کاغذ: معاصر کارخانه‌ای.

تاریخ کتابت: ۱۳۷۰ هـ. / ۱۹۵۰ م.

۵ ورق.

ی 1959/24

۲۰۱

مجموعه رسایل و ادعیه

متن کامل است.

خط: نستعلیق متوسط.

کاغذ: شرقی خاکستری.

تاریخ کتابت: ۱۱۴۴ هـ / ۱۷۳۲ م.

۸ ورق.

۲۰۲

وجه دین (روی دین)

مؤلف: ناصر خسرو.

موضوع: اثر معروف حکیم ناصر خسرو بلخی در عقاید اسماعیلیه در این نسخه بنام روی دین یاد شده است.

خط: نستعلیق خوب.

کاغذ: خوقندی.

کاتب: یاریک

تاریخ کتابت: ۱۷ ربیع الاول ۱۳۲۸ هـ / ۲۶ مارس ۱۹۱۰ م.

۲۴۶ ورق. متن کامل است.

1963/1

۲۰۳

ایضاً

خط: نستعلیق زیبا.

کاغذ: معاصر کارخانه‌ای.

کاتب: شاهزاده محمد.

تاریخ کتابت: ۱۳۶۸ هـ / ۱۹۴۹ م.

۲۰۴

ب ۱۹۵۹/۱۰

ایضاً

متن ناقص: فقط چند ورق.

خط: نستعلیق عادی.

کاغذ: معاصر.

تاریخ کتابت: ۱۳۷۰ هـ / ۱۹۵۰ م.

۴ ورق.

۲۰۵

1962/2

وفات نامه حضرت رسول (ص)

مؤلف: نامعلوم.

موضوع: رساله خُرد شیعی دربارهٔ روزهای آخر حیات پیغمبر

اکرم (ص) و تعیین جانشینی حضرت علی (ع).

خط: نستعلیق دقیق.

کاغذ: اروپایی.

کاتب: معلوم نیست.

۱۳ ورق.

۲۰۶

هدایت المؤمنین الطالبین

مؤلف: فدایی خراسانی (متوفی ۱۹۲۲ م).

موضوع: تاریخ دین. رساله راجع به تاریخ اسماعیلیه.

تاریخ تألیف: ۱۹۱۰ م.

خط: نستعلیق خوب.

کاغذ: سفید اروپایی.

کاتب: ملا نظربیک ولد شکوربیک.

تاریخ کتابت: ۱۳۴۳ هـ. / ۱۹۲۴ م.

۱۷۱ ورق. متن کامل است.

۲۰۷

1961/13

هفت باب اسحاق

مؤلف: ابواسحق ابراهیم کوهستانی از بیرجند. (۱۴۵۰ - ۱۵۱۰ م)

موضوع: رساله اسماعیلی رویه نزاری و تعلیمات داعیان الموت

دوران «قیامت بزرگ».

متن کامل است.

تاریخ تألیف: ۱۵۰۰ م

خط: نستعلیق بد.

کاغذ: شرقی.

کاتب: ملا خوبان ابن مرادیبیک.

تاریخ کتابت: معلوم نیست.

۷۸ ورق.

۲۰۸

ز 1959/27

ایضاً

متن کامل است.

خط: نستعلیق تندنویس خوب با علایم شکسته.

کاغذ: شرقی خاکستری.

۷۴ ورق.

۲۰۹

ب 1959/25

ایضاً

متن کامل است.

خط: نستعلیق متوسط.

کاغذ: شرقی.

۴۱ ورق.

۲۱۰

1959/9

هفت باب بابا سیدنا

مؤلف: معلوم نیست ولی به حسن صباح (متوفی ۱۱۲۴ م) منسوب است.

موضوع: دربارهٔ حیات حسن صباح با نقل قول از کتاب او «فصول مبارک» و راجع به «قیامت بزرگ».

تاریخ تألیف: ۱۲۰۰ م عبارت از هفت باب.

خط: نستعلیق خوب.

کاغذ: اورپایی.

کاتب: سید ناصر علی‌شاه.

تاریخ کتابت: ۲ ربیع الاول ۱۳۲۷ هـ. / ۲۴ مارس ۱۹۰۹ م.

محل کتابت: سرقول (پامیر شرقی).

۳۴ ورق.

۲۱۱

پ ۱۹۶۲/۱۷

ایضاً

خط: نستعلیق.

کاغذ: معاصر کارخانه‌ای.

۳۷ ورق.

۲۱۲

هفت باب سید شاه ناصر (کلام پیر)

مؤلف: خیرخواه هراتی (قرن ۱۶ م). رساله بطور اشتباه به ناصر خسرو

منسوب شده.

مضمون در مجموع با هفت باب ابواسحاق یک خیل است ولی

در اول شرح حال تقلبی ناصر خسرو آورده شده.

متن کامل است.

خط: نستعلیق خوب.

کاغذ: شرقی.

کاتب: معلوم نیست.

تاریخ کتابت: ۲۳ ربیع الاول ۱۲۱۹ هـ. / ۳ اوت ۱۸۰۴ م.

محل کتابت: برزود (ناحیه روشن)

۲۶۱ ورق.

1960/12

۲۱۳

ایضاً

متن ناقص است.

خط: نستعلیق بد.

کاغذ: اورپایی.

کاتب: سید شاه ظهور.

۲۳ ورق.

۲۱۴

هفت گناه

مؤلف: ناصر خسرو.

موضوع: رساله کوتاه در عقاید اسماعیلیه.

خط: نستعلیق عادی.

کاغذ: شرقی.

۲ ورق.

۲۱۵

1959/24 g

هفت نکته از فصول امیرالمؤمنین علی (ع)

مؤلف: معلوم نیست.

موضوع: رساله کوچک در عقاید اسماعیلیه عبارت از هفت نکته

و ۲۸ فصل که از روی الفبا تنظیم شده است.

خط: نستعلیق خوب.

کاغذ: شرقی.

تاریخ کتابت: ۱۵ ذی القعدة ۱۱۴۴ هـ. / ۱۰ مه ۱۷۳۲ م.

۱۵ ورق.